

Университет
„Проф. д-р Асен Златаров“, Бургас

Комплексен онкологичен
център-Бургас ЕООД

Университетска многопрофилна
болница за активно лечение - Бургас

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, Бургас
Комплексен онкологичен център-Бургас ЕООД
Университетска многопрофилна болница за активно
лечение - Бургас

ТРЕТИ ЕСЕНЕН МЕДИЦИНСКИ ФОРУМ

СБОРНИК РЕЗЮМЕТА

03-04 ноември 2023 г.
Университет "Проф. д-р Асен Златаров",
корпус „Медицински науки“

СБОРНИК РЕЗЮМЕТА, Трети Есенен Медицински Форум

Black Sea Journal of Medicine and Public Health, ISSN: 2738-8654

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, Бургас

Комплексен онкологичен център-Бургас ЕООД

Университетска многопрофилна болница за активно лечение - Бургас

СЪДЪРЖАНИЕ

СЕКЦИЯ „ХИРУРГИЯ, АКУШЕРСТВО И ГИНЕКОЛОГИЯ, УРОЛОГИЯ, АКУШЕРСТВО И ГИНЕКОЛОГИЯ, ОРТОПЕДИЯ И ТРАВМАТОЛОГИЯ“	6
СПАСИТЕЛНА ТРАНСУРЕТРАЛНА ЛАЗЕРНА ХИРУРГИЯ С ТУЛИЕВ ЛАЗЕР: ОБЕЩАВАЩ ПОДХОД ЗА АВАНСИРАЛ КАРЦИНОМ НА ПИКОЧНИЯ МЕХУР С ПАРАНЕОПЛАСТИЧЕН СИНДРОМ И ТЕЖКА ТРОМБОЦИТОПЕНИЯ.....	6
Златка Чолакова, Николай Миринчев	
ТЕРАПЕВТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ ПРИ ПАЦИЕНТИ С ПЕС ЕКВИНОВАРУСНА ДЕФОРМАЦИЯ.....	8
Даниел Желев, Денчо Кавалджиев, Стоян Христо	
ЧУЖДИ ТЕЛА В ХРАНОПРОВОДА В ДЕТСКА ВЪЗРАСТ	9
Даниел Петков	
РОБОТ-АСИСТИРАНА КОЛОРЕКТАЛНА ХИРУРГИЯ- РАННИ ПОСТОПЕРАТИВНИ РЕЗУЛТАТИ В КРИВАТА НА ОБУЧЕНИЕ	11
Йонко Георгиев, Анатоли Карашмалъков	
ДОБРОКАЧЕСТВЕНИЯТ МЕНИНГИОМ ДОБРО КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ ЛИ ОСИГУРЯВА ПРЕДИ И СЛЕД ОПЕРАЦИЯ.....	13
Светослав Тодоров, Бойко Миразчийски	
КЛИНИЧНИ СЛУЧАИ ОТ ПРАКТИКАТА НА КЛИНИКА ПО СЪДОВА ХИРУРГИЯ КЪМ УМБАЛ БУРГАС АД.....	14
Христо Хлеббаров, Валентин Василев	
ПОВЕДЕНИЕ ПРИ ПЪРВИЧЕН СПОНТАНЕН ПНЕВМОТОРАКС.....	15
Таньо Стефанов	
ПРИНОСА НА COVID- 19 ЗА РАННАТА ДИАГНОСТИКА ПРИ РАК НА БЕЛИЯ ДРОБ ..	16
Таньо Стефанов	
ХИСТЕРОРЕЗЕКТОСКОПИЯ КАТО ПРЕДПОЧИТАН МЕТОД ЗА МИНИИНВАЗИВНА ХИРУРГИЯ НА МАТКАТА	17
Павел Добрев, Карина Богданова	
ЦЕЗАРОВО СЕЧЕНИЕ – РАЗРЕШЕНИЕ ИЛИ ПРЕДПОСТАВКА ЗА УСЛОЖНЕНИЯ – ПОГЛЕД КЪМ МИНАЛОТО, НАСТОЯЩЕТО И ПРЕДПОЛОЖЕНИЯ ЗА БЪДЕЩЕТО ...	18
Валентин Ирмов, Дарина Давидова	
ПРИЛОЖЕНИЕ НА СО₂ ЛАЗЕР В АМБУЛАТОРНАТА ГИНЕКОЛОГИЧНА ПРАКТИКА	19
Дарина Давидова, Валентин Ирмов	
ХЕТЕРОТОПИЧНА БРЕМЕННОСТ В ЧУКАНА НА МАТОЧНА ТРЪБА СЛЕД БИЛАТЕРАЛНА САЛПИНГЕКТОМИЯ И АРТ – КЛИНИЧЕН СЛУЧАЙ.....	20
Стефани Маркова, Радослав Горанов	
НАСЛЕДСТВЕНА ТРОМБОФИЛИЯ И НЕБЛАГОПРИЯТЕН ИЗХОД НА БРЕМЕННОСТТА	21
Златко Кирокаков, Стефани Маркова	
ДОБРОКАЧЕСТВЕНИ НОВООБРАЗОВАНИЯ НА ШИЯТА - КЛИНИЧЕН СЛУЧАЙ	23
Марян Димоски	

МАГНИТНО-РЕЗОНАНСНАТА ТОМОГРАФИЯ КАТО НЕЗАМЕНИМ МЕТОД ПРИ ДОКАЗВАНЕ НА СЪСТОЯНИЯ В МЕДИЦИНАТА.....	24
Павел Минев	
СЕКЦИЯ „ТЕРАПИЯ, ОЦЕНКА НА ЗДРАВНИТЕ ТЕХНОЛОГИИ“.....	25
ЕФЕКТИТЕ НА ФИТОПРЕПАРАТА БУКОНОКС ПРИ ЛЕЧЕНИЕТО НА ОСТЪР НЕУСЛОЖНЕН ЦИСТИТ.....	25
Златина Миринчева, Илия Попов	
РЕТИНАЛНИ СЪДОВИ ЗАБОЛЯВАНИЯ ПРИ ПАЦИЕНТИ С ХРОНИЧНО БЪБРЕЧНО ЗАБОЛЯВАНЕ.....	27
Валерия Драганова-Вълкова, Христинка Борисова-Жечева	
ДИЕТА, ДИАЛИЗА И ХИПЕРФОСФАТЕМИЯ.....	28
Евгений Възелов	
СЪВРЕМЕННАТА ХЕМОДИАЛИЗА – ДАДЕНОСТ ИЛИ ДЪЛГАТА ИСТОРИЯ НА ТЕХНИЧЕСКИТЕ УСЪВЪРШЕНСТВАНИЯ?	29
Евгений Възелов	
МЕТАБОЛИТЕН СИНДРОМ - ОТВЪД РАМКИТЕ.....	30
Стефка Стефанова	
АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИТЕ ОТ ТРОЙНА КОМБИНАЦИЯ НА МАКУЛНИ КАРОТЕНОИДИ ПРИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА РЕТИНАТА	31
Светломир Станчев, Мария Граматикова	
ХИСТОПАТОЛОГИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА БЯЛ ДРОБ ОТ ДЕТЕ В КЪРМАЧЕСКА ВЪЗРАСТ ПОЧИНАЛО ОТ ВИРУСНА ПНЕВМОНИЯ СЛЕД ПРЕКАРАН COVID-19: КЛИНИЧЕН СЛУЧАЙ	33
Десислава Енчева, Мая Гълъбова, Веселина Мерхар	
НОВОСТИ В ЛИПИДОПОНИЖАВАНЕТО СЪС SIRNA - КЛИНИЧНИ ДОКАЗАТЕЛСТВА С LEQVIO (INCLISIRAN) - КЛИНИЧЕН СЛУЧАЙ.....	34
Стамен Пишев	
ОПТИМАЛНО ЛЕЧЕНИЕ ПРИ ПАЦИЕНТИТЕ СЪС СЪРДЕЧНА НЕДОСТАТЪЧНОСТ.	36
Радост Димитрова	
ПОСТМИОКАРДИТНА ДИЛАТАТИВНА КАРДИОМИОПАТИЯ - УСЛОЖНЕНИЯ, ДИАГНОСТИКА И ЛЕЧЕНИЕ.....	37
Любомир Лалев, Лиляна Мирчева	
СЕКЦИЯ „СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА, КЛИНИЧНИ ПРОУЧВАНИЯ“	38
ОЦЕНКА КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ ПРИ ПАЦИЕНТИ СЪС ЗАХАРЕН ДИАБЕТ, ИЗПОЛЗВАЩИ СИСТЕМИ ЗА ПРОДЪЛЖИТЕЛНО ГЛЮКОЗНО МОНИТОРИРАНЕ.....	38
Цветелина Тотомирова, Мила Арнаудова, Николай Костадинов	
МЕДИЦИНА БАЗИРНА НА ДОКАЗАТЕЛСТВА: МЕЖДУ ПРАВОТО, ИНТЕРЕСА И НАУКАТА.....	39
Мария Петрова	
БЛОКЧЕЙН В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО	41
Веселин Чобанов	

ТЕНДЕНЦИИ ПРИ КЛИНИЧНИТЕ ПРОУЧВАНИЯ НА РАДИОФАРМАЦЕВТИЦИ	42
Радина Младенова, Асена Сербезова	
ЗАВИСИМОСТ МЕЖДУ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ НА ПАЦИЕНТИТЕ С ТИП-2 ЗАХАРЕН ДИАБЕТ И НАСТЪПИЛИТЕ УСЛОЖНЕНИЯ	43
Николай Костадинов, Цветелина Тотомирова	
ВРЪЗКАТА МЕЖДУ НИВАТА НА НА ТИРОИД-СТИМУЛИРАЦИЯ ХОРМОН И АНТИ ТРО С КЛИНИЧНИТЕ РЕЗУЛТАТИ ПРИ АСИСТИРАНАТА РЕПРОДУКЦИЯ	44
Марияна Йорданова, Ангелина Андреева	
АНАЛИЗ НА ПУБЛИЧНИТЕ РАЗХОДИ ЗА ЛЕЧЕНИЕ НА ХИПЕРТОНИЯ С АСЕ-ИНХИБИТОРИ И САРТАНИ.....	45
Диян Господинов, Николай Герасимов, Елена Диянова, Зорница Миткова	
КАЧЕСТВОТО В ИЗВЪНБОЛНИЧНАТА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ.....	46
Галинка Павлова	
НЕИНВАЗИВНА ДИАГНОСТИКА НА ДИСПЕПТИЧНИ СИМПТОМИ.....	47
Пламена Хараланова	
ГРИЖА ЗА „МАЛКИТЕ“ ОЧИ - ДЕТСКО ЗРЕНИЕ, СКРИНИНГ И ОСВЕДОМЕНОСТ ЗА ОЧНИТЕ ЗАБОЛЯВАНИЯ	48
Зийнеб Исуф, Ивелина Питакова	
ОЦЕНКА НА ПСИХОЛОГИЧНИЯ СТРЕС И АКАДЕМИЧНА УСПЕВАЕМОСТ ПРИ СТУДЕНТИ МЕДИЦИ В ПЕРИОД НА ИЗПИТНА СЕСИЯ	49
Мариана Йорданова, Йордан Георгиев, Габриела Карабойчева, Нина Нинова, Ширин Маринова	
ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ И 3D МОДЕЛИРАНЕ В МЕДИЦИНАТА. НАШИЯТ ОПИТ	51
Христо Бозов, Красимир Кралев, Евдокия Сотирова	
ЧУЖДОЕЗИКОВИТЕ УМЕНИЯ- КЛЮЧОВА ПРЕДПОСТАВКА ЗА ФОРМИРАНЕ НА ЕФЕКТИВНИ ИНТЕРКУЛТУРНИ КОМУНИКАЦИОННИ КОМПЕТЕНЦИИ У ЗДРАВНИТЕ СПЕЦИАЛИСТИ	52
Стоянка Николова	
КАЧЕСТВО НА ВЪЗДУХА И ДЕТСКО ЗДРАВЕ	54
Станислав Попов, Стела Найденова, Елена Моллова, Александър Димитров, Даниел Петков, Валентин Стоянов	
ДЪРЖАВНАТА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ГРИЖАТА ЗА ВЪЗРАСТНИТЕ ХОРА.....	55
Златка Димитрова	
АСЕПТИЧНА НЕКРОЗА НА ТАЗОБЕДРЕНА СТАВА С ПРЕДХОЖДАЩА ТУБЕРКУЛОЗА	57
Веселина Среброва-Кисьова, Ирина Момчева	
ВЛИЯНИЕТО НА В-SARYOPHYLLENE ОТ МАСЛО ОТ КОПАЙБА СОРАIFERA OFFICINALIS ВЪРХУ ВЪЗПАЛИТЕЛНИ ПРОЦЕСИ	58
Елисавета Тодорова-Койнова, Яна Колева	

**СЕКЦИЯ „ХИРУРГИЯ, АКУШЕРСТВО И ГИНЕКОЛОГИЯ, УРОЛОГИЯ,
АКУШЕРСТВО И ГИНЕКОЛОГИЯ, ОРТОПЕДИЯ И ТРАВМАТОЛОГИЯ“**

**СПАСИТЕЛНА ТРАНСУРЕТРАЛНА ЛАЗЕРНА ХИРУРГИЯ С ТУЛИЕВ ЛАЗЕР:
ОБЕЩАВАЩ ПОДХОД ЗА АВАНСИРАЛ КАРЦИНОМ НА ПИКОЧНИЯ МЕХУР С
ПАРАНЕОПЛАСТИЧЕН СИНДРОМ И ТЕЖКА ТРОМБОЦИТОПЕНИЯ**

Златка Чолакова^{1,2}, Николай Миринчев^{1,2}

¹ Клиника по урология, Университетска Многопрофилна Болница за Активно Лечение
Бургас АД, Бул. Стефан Стамболов 73, 8000 Бургас, България

² Медицински факултет, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, бул. „Проф. Якимов“1,
Бургас 8010, България

**RESCUE TRANSURETHRAL LASER SURGERY WITH THULIUM LASER: A
PROMISING APPROACH FOR ADVANCED BLADDER CARCINOMA WITH
PARANEOPLASTIC SYNDROME AND SEVERE THROMBOCYTOPENIA**

Zlatka Cholakova^{1,2}, Nikolay Mirinchev^{1,2}

¹ Urology Clinic, University Multidisciplinary Hospital for Active Treatment Burgas AD,
Bul. Stefan Stambolov 73, 8000 Burgas, Bulgaria

² Faculty of Medicine, University "Prof. Dr. Asen Zlatarov", "Prof. Yakimov"1, 8010 Burgas,
Bulgaria

Въведение: Карциномът на пикочния мехур е често срещано злокачествено заболяване, засягащо отделителната система, с различни възможности за лечение в зависимост от стадия и тежестта на заболяването. В някои случаи напредналият карцином на пикочния мехур може да се прояви с усложнения като паранеопластичен синдром, тежка тромбоцитопения и хемотампонада на пикочния мехур [1, 2]. Спасителната трансуретрална лазерна хирургия с тулиев лазер се очертава като обещаващ подход при управлението на такива сложни случаи, предлагайки както ефективна туморна резекция, така и изключително добри хемостатични възможности.

Цел: Основната цел на това проучване е да се оцени ефикасността и безопасността на спасителната трансуретрална лазерна хирургия с тулиев лазер при пациенти с напреднал карцином на пикочния мехур, проявяващ се с паранеопластичен синдром, тежка тромбоцитопения и хемотампонада на пикочния мехур.

Материал и методи: Това проучване включва анализ на клиничен случай на пациент диагностициран с напреднал карцином на пикочния мехур и свързаните с него усложнения, както и литературен обзор по темата [1-5]. Хирургичната техника включва използването на тулиев лазер за резекция на тумора и хемостаза.

Резултати: От направената литературна справка се установиха докладвани 20 пациенти с авансирал карцинома на пикочен мехур с подобна клинична картина. Спасителната трансуретрална лазерна хирургия с тулиев лазер е била успешна за постигане на пълна резекция на тумора при 18 пациенти (90%). Във всички случаи хемостазата е постигната интраоперативно. Следоперативният период протича без проблеми при 16 пациенти (80%). Двама от пациентите развиват леки усложнения, като инфекция на пикочните пътища и преходни спазми на пикочния мехур[1-5].

Заклучения: Спасителната трансуретрална лазерна хирургия с тулиев лазер е ценен метод при лечението на пациенти с напреднал карцином на пикочния мехур, усложнен от паранеопластичен синдром, тежка тромбоцитопения и хемотампонада на пикочния мехур. Предлага предимството на ефективна туморна резекция и едновременна хемостаза, минимизирайки риска от периперативно кървене и свързаните с него усложнения. Тази техника може да се разглежда като алтернативна възможност за лечение при пациенти, които не са подходящи кандидати за конвенционална хирургия.

Ключови думи: тулиев лазер, рак на пикочния мехур, спасителна хирургия, хемостаза, паранеопластичен синдром.

Библиография

1. Song Y, Tian J, Yang L, Zhang Y, Dong Z, Ding H, Wang J, Wang Y, Wang H, Wang Z. Prognostic value of preoperative platelet-related parameters and plasma fibrinogen in patients with non-muscle invasive bladder cancer after transurethral resection of bladder tumor. *Future Oncol.* 2022 Aug;18(26):2933-2942. doi: 10.2217/fon-2022-0223. Epub 2022 Jul 26. PMID: 35880441.
2. Iazard JP, Gore JL, Mostaghel EA, Wright JL, Yu EY. Persistent, Unexplained Leukocytosis Is a Paraneoplastic Syndrome Associated With a Poor Prognosis in Patients With Urothelial Carcinoma. *Clin Genitourin Cancer.* 2015 Aug;13(4):e253-e258. doi: 10.1016/j.clgc.2015.02.008. Epub 2015 Mar 5. PMID: 25882979.
3. Warli SM, Andy A, Prapiska FF, Siregar GP, Sihombing B. Poor prognosis of urothelial carcinoma in patients presented with persistent paraneoplastic leukocytosis with anemia. *Urol Ann.* 2022 Oct-Dec;14(4):328-331. doi: 10.4103/ua.ua_187_21. Epub 2022 Sep 7. PMID: 36505981; PMCID: PMC9731199.
4. Choudhury S, Kamble V, Jana D, Pal DK. Thulium laser enucleation of bladder tumour (Thulebt): Changing paradigm in the management of nonmuscle invasive urinary bladder carcinoma. *Urologia.* 2023 May;90(2):266-271. doi: 10.1177/03915603231153709. Epub 2023 Feb 9. PMID: 36756892.
5. Muto G, Collura D, Giacobbe A, D'Urso L, Muto GL, Demarchi A, Coverlizza S, Castelli E. Thulium:yttrium-aluminum-garnet laser for en bloc resection of bladder cancer: clinical and histopathologic advantages. *Urology.* 2014 Apr;83(4):851-5. doi: 10.1016/j.urology.2013.12.022. Epub 2014 Feb 16. PMID: 24548711.

E-mail address: z_cholakova@yahoo.com, drmirinchev@abv.bg

ТЕРАПЕВТИЧНО ПОВЕДЕНИЕ ПРИ ПАЦИЕНТИ С ПЕС ЕКВИНОВАРУСНА ДЕФОРМАЦИЯ

Даниел Желев^{1,2}, Денчо Кавалджиев¹, Стоян Христов^{1,2}

¹ Клиника по ортопедия и травматология, УМБАЛ Бургас АД, Бул. Стефан Стамболов 73, 8000 Бургас, България

² Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас, 8010, България

THERAPEUTIC BEHAVIOR IN PATIENTS WITH PES EQUINOVARUS DEFORMITY

Daniel Zhelev^{1,2}, Dencho Kavaldzhiev¹, Stoyan Hristov^{1,2}

¹ Orthopedics and Traumatology Clinic, UMHAT 73 Stefan Stambolov, 8000 Burgas, Bulgaria

² Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

Въведение: Пес еквиноварусната деформация е сред най-често срещаните заболявания на опорно двигателният апарат при новородени [1, 4, 5]. Консервативното лечение и по-конкретно техниката на Понсети се смята за златен стандарт [2, 3]. Относително високата честота на наблюдаваните рецидиви и усложнения изисква извършването на допълнителни оперативни интервенции.

Цел: Да се представи обзор на съвременният подход при лечението на Пес еквиноварусната деформация, посредством данни от проведени клинични проучвания и техните резултати.

Заклучение: Придържането към съвременните тенденции на терапевтично поведение при Пес еквиноварусната деформация, води до постигане на по-добър функционален резултат с по-ниска честота на последващи рецидиви и усложнения.

Ключови думи: еквиноварусна деформация, лечение

Библиография

1. Pavone et al. The etiology of idiopathic congenital talipes equinovarus: a systematic review. J Orthop Surg Res. 2018
2. Ošťádal M et al. Possible pathogenetic mechanisms and new therapeutic approaches of pes equinovarus. Physiol Res. 2017
3. Balasankar G. et al. Current conservative management and classification of club foot: A review. J Pediatr Rehabil Med. 2016
4. Mutlu E. et al. Assessment of early Achilles tenotomy in the newborn idiopathic pes equinovarus. Acta Orthop Belg. 2022
5. Roye D. et al. Idiopathic congenital talipes equinovarus. J Am Acad Orthop Surg. 2002

E-mail address: zhelev_dr@mail.bg, hristov@dr.com

ЧУЖДИ ТЕЛА В ХРАНОПРОВОДА В ДЕТСКА ВЪЗРАСТ

Даниел Петков^{1,2}

¹ УНГ Клиника, Университетска Многопрофилна Болница за Активно Лечение Бургас АД, Бул. Стефан Стамболов 73, 8000 Бургас, България

² Медицински факултет, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, бул. „Проф. Якимов“1, Бургас 8010, България

OESOPHAGEAL FOREIGN BODIES IN CHILDREN

Daniel Petkov Petkov^{1,2}

¹ ENT Clinic, University Multiprofile Hospital for Active Treatment Burgas, 73 Stefan Stambolov, 8000 Burgas, Bulgaria

² Faculty of Medicine, University "Prof. Dr. Asen Zlatarov", "Prof. Yakimov"1, 8010 Burgas, Bulgaria

Въведение: Чуждите тела в хранопровода при деца е сериозен и често срещан проблем [1, 3, 12, 14, 15, 16]. В световен мащаб те са една от най-честите причини за посещение в спешните центрове [2, 13]. Независимо от това, че чуждите тела в хранопровода при деца са честа патология, понякога има затруднения в диагностиката и терапевтичното поведение. Монетите са най-често срещаните чужди тела в хранопровода при децата [4, 5, 8, 9, 10].

Материали и методи: Проучването е извършено в УНГ клиника към УМБАЛ Бургас за периода 2019 – 2022 г. Проследени са 34 пациента под 18-годишна възраст с доказано чуждо тяло в хранопровода, които са хоспитализирани в клиниката.

Резултати: В анализираният период са хоспитализирани 34 пациента с чужди тела в хранопровода. От тях 21 /61.7%/ бяха момчета а 13 /38.9%/ момичета. Децата бяха на възраст между 9 месеца и 17 години.

Дискусия и заключение: Чуждите тела в хранопровода при децата е един проблем, който не е загубил значението си и понастоящем [6, 7, 11]. Спазването на препоръките за навременното отстраняване на чуждите тела е изключително важно с оглед намаляване риска от усложнения.

Ключови думи: Чужди тела, хранопровод, езофагоскопия.

Библиография

1. J.R. Sink, D.J. Kitsko, D.K. Mehta, et al. .Diagnosis of pediatric foreign body ingestion: clinical presentation, physical examination, and radiologic findings. Ann Otol Rhinol Laryngol, 125 (2016), pp. 342-350
2. B.M. Fung, S. Sweetser, L.M. Wong Kee Song, et al. Foreign object ingestion and esophageal food impaction: an update and review on endoscopic management. World J Gastrointest Endosc, 11 (2019), pp. 174-192
3. Litovitz TL, Klein-Schwartz W, White S, et al. 2000 annual report of the American association of poison control centers toxic exposure surveillance system. Am J Emerg Med. 2001;19:337–395.
4. Seo JK. Endoscopic management of gastrointestinal foreign bodies in children. Indian J Pediatr. 1999;66(1 Suppl):S75–S80.
5. Panieri E, Bass DH. The management of ingested foreign bodies in children--a review of 663 cases. Eur J Emerg Med. 1995;2:83–87.

6. Kramer RE, Lerner DG, Lin T, et al. Management of ingested foreign bodies in children: a clinical report of the NASPGHAN endoscopy committee. *J Pediatr Gastroenterol Nutr.* 2015;60:562–574.
7. B.F. Laya, R. Restrepo, E.Y. Lee. Practical imaging evaluation of foreign bodies in children: an update. *Radiol Clin N Am*, 55 (2017), pp. 845-867
8. R. Wyllie. Foreign bodies in the gastrointestinal tract. *Curr Opin Pediatr*, 18 (2006), pp. 563-564
9. Waltzman ML. Management of esophageal coins. *Curr Opin Pediatr.* 2006;18:571–574
10. Waltzman ML, Baskin M, Wypij D, Mooney D, Jones D, Fleisher G. A randomized clinical trial of the management of esophageal coins in children. *Pediatrics.* 2005;116:614–619.
11. Lim CW, Park MH, Do HJ, et al. Factors associated with removal of impacted fishbone in children, suspected ingestion. *Pediatr Gastroenterol Hepatol Nutr.* 2016;19:168–174.
12. Tringali A, Thomson M, Dumonceau JM, et al. Pediatric Gastrointestinal Endoscopy: European Society of Gastrointestinal Endoscopy (ESGE) and European Society for Paediatric Gastroenterology Hepatology and Nutrition (ESPGHAN) Guideline Executive Summary. *Endoscopy.* 2017;49:83-91.
13. Little DC, Shah SR, St Peter SD, et al. Esophageal foreign bodies in the pediatric population: our first 500 cases. *J Pediatr Surg* 2006; 41: 914-8.
14. Kruk-Zagajewska A, Szymeja Z, Wojtowicz J, Wierzbicka M, Piatkowski K. Foreign bodies in the esophagus. *Otolaryngol Pol* 1999; 53: 283-8
15. S. Jayachandra, G.D. Eslick. A systematic review of paediatric foreign body ingestion: presentation, complications, and management. *Int J Pediatr Otorhinolaryngol*, 77 (2013), pp. 311-317
16. Litovitz T, Whitaker N, Clark L, White NC, Marsolek M. Emerging battery-ingestion hazard: clinical implications. *Pediatrics.* 2010;125:1168–1177.

E-mail address: email: drpetkov@yahoo.com

РОБОТ-АСИСТИРАНА КОЛОРЕКТАЛНА ХИРУРГИЯ- РАННИ ПОСТОПЕРАТИВНИ РЕЗУЛТАТИ В КРИВАТА НА ОБУЧЕНИЕ

Йонко Георгиев¹, Анатоли Карашмалъков^{1,2}

¹Клиника по Хирургия, МБАЛ Сърце и Мозък Бургас, ул. Здраве 1

²Медицински факултет, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, бул. „Проф. Якимов“1, Бургас 8010, България

ROBOT-ASSISTED COLORECTAL SURGERY - POSTOPERATIVE OUTCOMES IN THE LEARNING CURVE

Yonko Georgiev¹, Anatoly Karashmalakov^{1,2}

¹Clinic of Surgery, MBAL Heart and Brain Burgas, 1 Zdrave St

²Faculty of Medicine, University "Prof. Dr. Asen Zlatarov", "Prof. Yakimov"1, 8010 Burgas, Bulgaria

Въведение: Внедряването на нова хирургична методика в ежедневната практика винаги е предизвикателство в много отношения. В частност колоректалната хирургия в последните десетилетия отбеляза множество крайъгълни камъни- като се започне от фундаменталните проучвания на проф. Хелд за тоталната мезоректална есцизия и нейното значение за ранните и онкологични резултати в лечението на ректалния рак [1], премине се през мултицентричните проучвания COLOR и CLASICC, които успяха да демонстрират не по-лошите резултати в лечението на пациентите с КРК с лапароскопски похват [2, 3] и се достигне до актуалните в момента проучвания като ROLARR [4]. Последното сравнявайки директно лапароскопския и роботски подход при лечението на пациенти с ректален карцином демонстрира по-добрите ранни и интраоперативни резултати при роботския подход.

Цел: Целта на настоящото изследване е да се проучат ранните постоперативни резултати от хирургичното лечение на пациенти с колоректален карцином оперирани с хирургична роботизирана платформа ДаВинчиХ, при екип в началото на кривата на обучение.

Материал и Методи: За периода 01.2023 до 10.2023 в Клиниката по Хирургия на МБАЛ Сърце и Мозък Бургас бяха оперирани 26 пациенти с колоректален рак. Разпределението по пол е 13 мъже и 13 жени. Най младия пациент е бил на 47, а най- възрастния на 80, като средната възраст на пациентите е 68. Разпределени по локализация най чест е ректалния карцином – 12 пациента, следван от карцинома на десния колон- 7 пациента, 6 пациента са имали КРК на сигмовидното дебело черво и един на колон десценденс. При пациентите подложени на робот-асистирана хирургия не е имало селекция, като всеки пациент с доказано онкологично забляване и без противопоказания за лапароскопска хирургия (в частност пневмоперитонеум) е бил включен в роботската програма на Клиниката.

Резултати: От оперираните пациенти 26 пациента при един е налице 1ст усложнение по Клавиен и Диндо [5], изразяващо се в контролирана асцитна фистула на оперативната рана, при 2 двама са налице усложнения от 3в ст. изразяващи се в маргинална некроза на стомата, след абдомино-перинеална резекция на ректума и една дехисценция на оперативната рана за екстракция на препарата след дясна хемиколектомия. При двама пациенти са регистрирани уложния от 5ст- летален изход, дължащи се на внезапна сърдечна смърт при единия пациент на 2 постоперативен ден и белодробен тромбоемболизъм, довел до екситус на 28 постоперативен ден при другия пациент.

Заключение: Робот асистираната колоректална хирургия може да бъде въведена като стандарта процедура в лечението на повечето пациенти с КРК. Скъсяването на кривата на обучение може да бъде постигнато от екипи имащи опит със конвенционалната и лапароскопска хиригия, като с цел минимализиране на постоперативните усложнения подбора на пацинети е от ключово значение. Необходими ще са проучвания с по голям обем за да се потвърдят тези твърдения

Ключови думи: колоректален карцином, ректален рак, ДаВинчи, миниинвазивна, операция

Библиография

J.E., de Lange-de Klerk, E.S.M. et al. Ten-year outcomes of a randomised trial of laparoscopic versus open surgery for colon cancer. Surg Endosc 31, 2607–2615 (2017).

E-mail address: yonko_georgiev@abv.bg, a.karashmalakov@gmail.com

ДОБРОКАЧЕСТВЕНИЯТ МЕНИНГИОМ ДОБРО КАЧЕСТВО НА ЖИВОТ ЛИ ОСИГУРЯВА ПРЕДИ И СЛЕД ОПЕРАЦИЯ

Светослав Тодоров¹, Бойко Миразчийски^{2,3}

¹ Отделение по неврохирургия, УМБАЛ Бургас АД, Бул. Стефан Стамболов 73, 8000 Бургас, България

² УМБАЛ Бургас АД, Бул. Стефан Стамболов 73, 8000 Бургас, България

³ Медицински факултет, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, бул. „Проф. Якимов“1, Бургас 8010, България

DOES BENIGN MENINGIOMA PROVIDE A GOOD QUALITY OF LIFE BEFORE AND AFTER SURGERY

Todorov Sv., MD¹, B. Mirazchiiski, MD, PhD^{2,3}

¹ Department of Neurosurgery, UMHAT 73 Stefan Stambolov, 8000 Burgas, Bulgaria

² UMHAT 73 Stefan Stambolov, 8000 Burgas, Bulgaria

³ Faculty of Medicine, University "Prof. Dr. Asen Zlatarov", "Prof. Yakimov"1, 8010 Burgas, Bulgaria

Менингиомите са предимно доброкачествени тумори, произхождащи от клетките на арахноидната обвивка, които представляват 13-26% от всички интракраниални тумори [1, 2, 3]. Срещат се по-често в напреднала възраст и при жени.

Проявата на симптоми, причинени от менингиом зависят от неговата локация и скоростта му на нарастване и могат да бъдат в резултат на повишеното интракраниално налягане, както и на притискане на черепно-мозъчни нерви и нормален мозъчен паренхим.

Пациент с оплаквания от главоболие, нарушения на паметта, намалено зрение, изтръпване или слабост в крайниците, объркване, гърчова симптоматика, задължително следва да бъде консултиран от лекар, който на базата на образни изследвания - компютърна томография или ядрено-магнитен резонанс [4], да постави диагноза и да проведе консултация с неврохирург за преценка на необходимост от оперативно лечение с цел подобряване както на здравословното състояние, така и на качеството на живот на болния.

Лечението на менингиомите е индивидуално и в зависимост от големината, локализацията и клинични прояви при пациента. Хирургичното лечение е на първо място, но може да бъде и консервативно (с активно проследяване), както и лъчелечение или комбинирано.

Ключови думи: мозъчен тумор, операция, качество на живот.

Библиография

1. Cushing, H. (1922). The meningiomas (dural endotheliomas): their source, and favoured seats of origin. Brain, 45(2), 282-316.
2. Greenberg, M., Handbook of Neurosurgery, 9th edition
3. Marosi, C., Hassler, M., Roessler, K., Reni, M., Sant, M., Mazza, E., & Vecht, C. (2008). Meningioma. Critical reviews in oncology/hematology, 67(2), 153-171.
4. Неврохирургия, Том 2, чл.-кор. проф. д-р Н. Габровски, д.м.н, Академично издателство "Проф. Марин Дринов", ISBN : 978-619-245-331-2, 2023

E-mail address: svetoslavtodorovbg@gmail.com, dirmbal@abv.bg

КЛИНИЧНИ СЛУЧАИ ОТ ПРАКТИКАТА НА КЛИНИКА ПО СЪДОВА ХИРУРГИЯ КЪМ УМБАЛ БУРГАС АД

Христо Хлебаров^{1,2}, Валентин Василев^{1,2}

¹ Клиника по съдова хирургия, УМБАЛ Бургас АД, Бул. Стефан Стамболов 73, 8000
Бургас, България

² Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас, 8010, България

CLINICAL CASES FROM THE PRACTICE OF THE VASCULAR SURGERY CLINIC AT UMBAL BURGAS JSC

Hristo Khlebarov¹, Valentin Vassilev²

¹ Vascular Surgery Clinic, UMBAL 73 Stefan Stambolov, 8000 Burgas, Bulgaria

² Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

Въведение: Показване на няколко клинични случая от практиката на Клиниката по съдова хирургия към УМБАЛ Бургас АД.

Цел: запознаване с основните хирургични и ендоваскуларни подходи при лечението на пациенти със съдови заболявания [1, 2].

Материал и методи: Обект на изследването са пациенти на Клиниката по съдова хирургия със съдова патология. Използвани са материали от личен архив.

Резултати: В резултат са обобщени различните начини на диагностика и лечение на хронични или остри съдови заболявания.

Заклучения: Представените клинични случаи представят опита ни при лечение на хронични или остри съдови заболявания при пациенти със съдова патология.

Ключови думи: болест на Бюргер; остра тромбоза; перкутанна транслуменна ангиопластика; тромбектомия; травматизъм

Библиография

1. Cronenwett, J. L., & Johnston, K. W. (2014). Rutherford's vascular surgery e-book. Elsevier Health Sciences.
2. Rutherford RB. Basic vascular surgery techniques. In: Rutherford RB, editor. Vascular surgery. Philadelphia: WB Saunders 2004. p. 395-404

E-mail address: hhlebarov@gmail.com, vailvasilev@mail.bg

ПОВЕДЕНИЕ ПРИ ПЪРВИЧЕН СПОНТАНЕН ПНЕВМОТОРАКС

Таньо Стефанов^{1,2}

¹ МБАЛ Бургасмед, ж.к. Меден рудник, 8011 Бургас

² Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас, 8010, България

BEHAVIOR IN PRIMARY SPONTANEOUS PNEUMOTHORAX

Tanyo Stefanov^{1,2}

¹ MBAL Burgasmed, Meden Rudnik, 8011 Burgas

² Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

Въведение: Първичен спонтанен пневмоторакс (ПСП) - натрупване на въздух в плевралната кухина с последващо колабиране на белия дроб [1, 2].

Цел: рентира ли се торакоцентезата като избор на лечение при ПСП.

Материал и методи: През периода 2012 -2022 през Второ хирургично отделение при УМБАЛ Пловдив и Отделение по гръдна хирургия при МБАЛ Бургасмед са преминали 105 пациента с ПСП.

Лечение: иглена аспирация, торакален дренаж, видео-асистирана гръдна хирургия или торакотомия

Резултати: При лечението на ПСП с плеврална пункция не са обнадеждаващи поради факта, че около 2/3 от пациентите лекувани с този метод се връщат със същата или подобна клиника, след което в гръдния кош се поставя торакален дрен.

Заклучение: Правим сравнителен анализ-уместно ли е лечението с плеврална пункция при ПСП или да се започне с торакален дренаж и при кои случаи.

Ключови думи: пневмоторакс, пункция, дренаж

Библиография

1. Luh, S. P. (2010). Diagnosis and treatment of primary spontaneous pneumothorax. Journal of Zhejiang University SCIENCE B, 11, 735-744.
2. Sahn, S. A., & Heffner, J. E. (2000). Spontaneous pneumothorax. New England Journal of Medicine, 342(12), 868-874.

E-mail address: stefanovtanio68@gmail.com

ПРИНОСА НА COVID-19 ЗА РАННАТА ДИАГНОСТИКА ПРИ РАК НА БЕЛИЯ ДРОБ

Таньо Стефанов^{1,2}

¹ МБАЛ Бургасмед, ж.к. Меден рудник, 8011 Бургас

² Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас, 8010, България

THE CONTRIBUTION OF COVID-19 TO THE EARLY DIAGNOSIS OF LUNG CANCER

Tanyo Stefanov^{1,2}

¹ MBAL Burgasmed, Meden Rudnik, 8011 Burgas

² Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

Въведение: Ракът на белия дроб е едно от петте най-често срещани онкологични заболявания в България - както сред мъжете, така и сред жените [1, 2].

По време на Covid-19 пандемията се осъществиха множество апаратни изследвания на гръдния кош (Ре и КАТ). Въпреки тежките последствия от понесеното заболяване и смъртните случаи имаше и добра страна за част от прекаралите или не пациенти. Намериха се сравнително много Ту формации в белия дроб и гръдния кош.

Материал и методи: В периода 01.04.2016 – 26.10.2023 г в ГХО при МБАЛ Бургасмед са извършени общо 4696 операции. Разделихме периода на 2 - до Covid-19 пандемията (2019 г) и след нея.

Обсъждане: Благодарение на повишения % на извършени апаратни изследвания се намериха много Ту на белия дроб в ранен стадии на развитие, които понесоха радикална оперативна намеса.

Резултати: Април- май 2020 г с 50% имаме увеличаване на случаите в I/ II ст на рак на белия дроб, докато преди пандемията над 80 % са били в III/ IV ст.

От 1.01.2020 до 26.10.2023 г. в отделението са извършени 2500 операции с голям и много голям обем. Годишно са осъществени по 73 радикални операции (лобектомии и пулмонектомии). През този период сме оперирали и доста пациенти в IA и IB.

Ключови думи: Covid-19, Ca pulmonis, СТ

Библиография

1. Hoffman, R. M., & Sanchez, R. (2017). Lung cancer screening. Medical Clinics, 101(4), 769-785.
2. Tanoue, L. T., Tanner, N. T., Gould, M. K., & Silvestri, G. A. (2015). Lung cancer screening. American journal of respiratory and critical care medicine, 191(1), 19-33.

E-mail address: stefanovtanio68@gmail.com

ХИСТЕРОРЕЗЕКТОСКОПИЯ КАТО ПРЕДПОЧИТАН МЕТОД ЗА МИНИИНВАЗИВНА ХИРУРГИЯ НА МАТКАТА

Павел Добрев, Карина Богданова

¹Факултет по обществено здраве и здравни грижи,

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас, 8010, България

²Комплексен онкологичен център-Бургас, бул. Демокрация 86, Бургас, 8000, България

HYSTERORESECTOSCOPY AS A PREFERRED METHOD FOR MINIALLY INVASIVE SURGERY OF THE UTERUS

Pavel Dobrev, Karina Bogdanova

¹Faculty of public health and health care,

Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

² Oncology Complex Center - Burgas,
86 Demokratiya Blvd, Burgas 8000 Bulgaria

Хистероскопията е ендоскопски метод за директен визуален оглед на маточната кухина [1, 2].

Целта на настоящото изследване е да се направи проучване на възможностите хистерорезектоскопията.

Представен е клиничен случай на 44 годишна пациентка с неправилни маточни кръвотечения, приета в „Комплексен онкологичен център“ Бургас. След предоперативна консултация с анестезиолог и направени кръвни и биохимични изследвания по краткотрайна венозна анестезия се пристъпи към Хистероскопско изследване.

В заключение - хистерорезектоскопията е първи метод за използване при пациентки в активна възраст за коригиране на неправилни кръвотечения и отстраняване на полипозни структури.

Ключови думи: Хистероскопия, абнормни маточни кръвотечения, отстраняване на полипозни структури.

Библиография

1. Sharipova, S. O., Burxonova, S. B., Solieva, Z. F., & Gafurova, E. O. (2023). Role of Hysteroresctoscopy in Diagnosing and Treatment of Infertility Due to Endometrial Pathology. JOURNAL OF EDUCATION AND SCIENTIFIC MEDICINE, 2(1), 40-44.
2. Umranikar, S., Umranikar, A., & Cheong, Y. (2010). Hysteroscopy and hysteroscopic surgery. Obstetrics, Gynaecology & Reproductive Medicine, 20(6), 167-173.

E-mail address: pavel_dobrev_@abv.bg

ЦЕЗАРОВО СЕЧЕНИЕ – РАЗРЕШЕНИЕ ИЛИ ПРЕДПОСТАВКА ЗА УСЛОЖНЕНИЯ – ПОГЛЕД КЪМ МИНАЛОТО , НАСТОЯЩЕТО И ПРЕДПОЛОЖЕНИЯ ЗА БЪДЕЩЕТО

Валентин Ирмов^{1,2}, Дарина Давидова^{1,3}

¹ Факултет по обществено здраве и здравни грижи, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, бул. „Проф. Якимов“1, Бургас 8010, България

² УМБАЛ „Дева Мария“ Бургас, кв, Ветрен, Бургас, България

³ New Life Бургас, Медицински център за репродуктивно здраве, гр. Бургас, ул. „Транспортна“, 8000, България

CAESAREAN - SOLUTION OR PREVENTION FOR COMPLICATIONS - A LOOK AT THE PAST, PRESENT AND FUTURE ASSUMPTIONS

Valentin Irmov^{1,2} Darina Davidova^{1,3}

¹ Faculty of public health and health care,

Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

² Umbal "Deva Maria" Burgas, Vetren, Burgas, Bulgaria

³ New Life Burgas, Medical Center For Reproductive Health, Burgas, Transportna Street, 8000, Bulgaria

С нарастващата статистика за увеличен брой на оперативните родоразрешения, нараства и риска от усложнения при последващи бременности и раждания. По време на цезарово сечение, оперативните усложнения могат да засегнат матката, пикочните пътища и червата [1]. Докладвани са различни видове наранявания на плода, а някои са свързани с трайни увреждания. Това налага необходимост да се замислим и говорим за индикациите, за причините за оперативни родоразрешения.

Цезаровото сечение е метод на родоразрешение в над 50 % от случаите в повечето частни болници в страната. Процентът на цезарово сечение се увеличава. Цезаровото сечение води до увеличаване на майчината смъртност и заболяемост, както и до значителни финансови последици. Цезаровото сечение обикновено се оправдава от предполагаемата полза за плода [2].

Целта на изследването е да се опишат и докажат рисковете за увеличаване на акушерската патология от нарастване на Цезаризма в днешно време.

Задачи поставени в доклада са да се разгледат и опишат индикациите за Цезаровото сечение, да се изложат възможните патологии след оперативното родоразрешение.

Разгледахме индикациите за спешно Цезарово сечение и индикациите за планово такова. Раждането чрез спешно цезарово сечение може да бъде по -травматично, но най-често резултатът е здрава майка и бебе [3].

Описахме патологии по време на бременност след секцио, както и описахме усложнения след операцията, които пък разделихме на ранни и късни усложнения след Цезарово сечение.

В заключение се установява, че съвременната тенденция на оперативни родоразрешения увеличава риска от усложнения в акушерската практика, увеличава риска от патологични бременности , раждания , както и увеличава косвено риска от стерилитет в двойката.

Ключови думи: цезарово сечение , патологична бременност, стерилитет, раждания.

Библиография

1. Intraoperative Complications and Unexpected Pathology at the Time of Cesarean Section – ScienceDirect
2. <https://www.sciencedirect.com/journal/best-practice-and-research-clinical-obstetrics-and-gynaecology>, Indications for caesarean section – ScienceDirect
3. Experiences of Emergency Cesarean Section: A Phenomenological Study of 53 Women - Ryding - 1998 - Birth - Wiley Online Library

E-mail address: v_irmov@abv.bg, davidova_d@abv.bg

ПРИЛОЖЕНИЕ НА СО₂ ЛАЗЕР В АМБУЛАТОРНАТА ГИНЕКОЛОГИЧНА ПРАКТИКА

Дарина Давидова^{1,2}, Валентин Ирмов^{1,3}

¹ Факултет по обществено здраве и здравни грижи, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“, бул. „Проф. Якимов“1, Бургас 8010, България

² New Life Бургас, Медицински център за репродуктивно здраве, гр. Бургас, ул. „Транспортна“, 8000, България

³ УМБАЛ „Дева Мария“ Бургас, кв. Ветрен, Бургас, България

APPLICATION OF CO₂ LASER IN AMBULATORY GYNECOLOGICAL PRACTICE

Darina Davidova^{1,2}, Valentin Irmov^{1,3}

¹ Faculty of public health and health care,

Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

² New Life Burgas, Medical Center For Reproductive Health, Burgas, Transportna Street, 8000, Bulgaria

³ Umbal "Deva Maria" Burgas, Vetren, Burgas, Bulgaria

СО₂ фракционният лазер се състои от няколко компонента, които работят заедно, за да генерират и доставят лазерна енергия. Лазерен източник, скенерна система, фракционна технология, наконечник (накрайник), охладителна система и контролен панел [1]. Фракционните СО₂ лазери навлизат в медицинската практика чрез дерматологията, но бързо намират своето приложение и в други медицински области.

Целта на изследването е да се покаже ефективността от приложението на СО₂ лазера в амбулаторни условия при лечение на гинекологични състояния - иначе налагащи болнично лечение.

Материали и методи - разгледахме заболявания на женските гениталии, както и възможностите за тяхното лечение. Разгледахме и възстановителният период от лечението в амбулатория с това в стационар.

1. Заболявания на ВПО – лихен склерозис , генитални брадавици, хиперпигментация на ВПО

2. образувания на маточна шийка – полипообразни, левкоплакия, ерозио

3. вулво-вагинална атрофия [2] , стрес уринарна инконтиненция [3]

Заклучението от опита в лечението на посочените заболявания с CO₂ лазер е спестяване на време на пациента и лекаря – предвид бързината на метода принципа на лечение, отпадане на необходимост от оперативно лечение, намаляване на възстановителният период- респективно липса на болничен престой, липса на необходимост от издаване на документ за временна нетрудоспособност, липса на необходимост от анестезия (с изключение на локално приложение на анестетични препарати).

Ключови думи: CO₂ лазер, женски гениталии, левкоплакия, вулвовагинална атрофия, стрес уринарна инконтиненция.

Библиография

1. Laser technology and applications in gynaecology: Journal of Obstetrics and Gynaecology: Vol 33, No 3 (tandfonline.com)

2. Vulvovaginal Atrophy - ScienceDirect

3

.

~~Email Address: davidovnaed@obstetrics&gynecology.bg (www.com)~~

ХЕТЕРОТОПИЧНА БРЕМЕННОСТ В ЧУКАНА НА МАТОЧНА ТРЪБА СЛЕД БИЛАТЕРАЛНА САЛПИНГЕКТОМИЯ И АРТ – КЛИНИЧЕН СЛУЧАЙ

Стефани Маркова, Радослав Горанов

УМБАЛ Бургас АД, Бул. Стефан Стамболов 73, 8000 Бургас, България

HETEROTOPIC PREGNANCY IN FALLOPIAN TUBE AFTER BILATERAL SALPINGECTOMY AND ART - A CLINICAL CASE

Stefani Markova, Radoslav Goranov

UMHAT 73 Stefan Stambolov, 8000 Burgas, Bulgaria

Въведение: Хетеротопичната бременност предствалява паралелното развитие на вътрематочна и извънматочна бременност. Честота на хетеротопичната бременност е 1:30 000 при спонтанно забременяване и се покачва на 1:100 до 5:100 при използване на техники на асистираната репродукция. Процентът на бременност в чукана на маточна тръба е 1.16% от всички ектопични бременности. [1]

Цел: Настоящият клиничен случай цели да насочи вниманието към тази диагноза с покачваща се честота на фона на масовото приложение на техниките на асистираната репродукция. Както при ектопичната, така и при хетеротопичната бременност ненавременната диагностика и лечение могат до доведат до фатален изход.

Материал и методи: Представяме клиничен случай на жена с разстроена хетеротопична бременност в 9-10г.с. и масивен химоперитонеум. Състояние след билатерална лапароскопска салпингектомия и in vitro фертилизация.

Резултати: Въпреки закъснялата оперативна намеса, поради късно потърсената медицинска помощ, се запази желаната вътрематочната бременност. Бременността продължи да се развива нормално до 22 г.с. когато завърши със спонтанен аборт.

Заклучения: Трансфера на повече от 1 оплодена яйцеклетка налага активното проследяване и изключване на диагнозата хетеротопична бременност, за да се профилактират крайни усложнения като хемоперитонеум и шок при разстройване на ектопичната бременност.

Ключови думи: хетеротопична бременност; АРТ; лапароскопия

Библиография

2. Talbot, K., Simpson, R., Price, N., & Jackson, S. R. (2011). Heterotopic pregnancy. *Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 31(1), 7-12.

E-mail address: stephaniemarkova@gmail.com

НАСЛЕДСТВЕНА ТРОМБОФИЛИЯ И НЕБЛАГОПРИЯТЕН ИЗХОД НА БРЕМЕННОСТТА

Златко Кирокаков^{1,2}, Стефани Маркова¹

¹ Родилно отделение, УМБАЛ Бургас АД, Бул. Стефан Стамболов 73, 8000 Бургас, България

² Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас, 8010, България

INHERITED THROMBOPHILIA AND ADVERSE PREGNANCY OUTCOME

Zlatko Kirokakov^{1,2}, Stefani Markova¹

¹ Maternity department, UMHAT 73 Stefan Stambolov, 8000 Burgas, Bulgaria

² Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

Настоящият обзор анализира съществуващата литература за връзката между наследствената тромбофилия и повтарящата се загуба на бременността и определя патофизиологията и лечението на състоянието.

Наследствените тромбофилии са генетични състояния, които повишават риска от тромбоемболични заболявания. По време на бременност, тромбогенният потенциал на тези наследствени заболявания се засилва поради състоянието на хиперкоагулация, предизвикано от нормална бременност - свързани физиологични промени в няколко коагулационни фактора.

Прегледът на литературата прие систематични, мета-аналитични и интегративни прегледни изследователски методологии за постигане на планираната цел. Резултатите от прегледа показват, че фактор V (F V) Leiden G1691A е най-силният рисков фактор за тромбофилия за повтаряща се загуба на бременност при жени и полиморфизмът на 4G/4G ендотелен плазминогенен активатор инхибитор 1 ген (Serpine 1, PAI -1) повишава риска загуба на бременност. По-висока честота на повтаряща се загуба на бременност (RPL) или повтаряща се ранна загуба на бременност (REPL) в първите 6-10 седмици от зачеването може да се наблюдава при хомозиготни индивиди за определени тромбофилни променливи. Прегледът допълнително показва, че наследствената тромбофилия предизвиква структурни

и наномеханични аномалии на тромбоцитите, което води до тяхното активиране, а жените с повтаряща се загуба на бременност е по-вероятно да имат активирани тромбоцити в резултат на тромбофилни мутации.

В заключение може да се каже, че наличието на полиморфизъм на тромботичния ген е силен индикатор за лош изход от бременността и се препоръчва засегнатите пациенти да получат стриктно проследяване в женската консултация.

Ключови думи: тромбофилия, повтаряща се загуба на бременност (RPL), генетичен полиморфизъм, хиперкоагулация

Библиография

1. Liu, X., Chen, Y., Ye, C., Xing, D., Wu, R., Li, F., ... & Wang, T. (2021). Hereditary thrombophilia and recurrent pregnancy loss: a systematic review and meta-analysis. *Human Reproduction*, 36(5), 1213-1229.
2. Parand, A., Zolghadri, J., Nezam, M., Afrasiabi, A., Haghpanah, S., & Karimi, M. (2013). Inherited thrombophilia and recurrent pregnancy loss. *Iranian Red Crescent medical journal*, 15(12).
3. Pritchard, A. M., Hendrix, P. W., & Paidas, M. J. (2016). Hereditary thrombophilia and recurrent pregnancy loss. *Clinical obstetrics and gynecology*, 59(3), 487-497.

E-mail address: kirovakov@yahoo.com, stephaniemarkova@gmail.com

ДОБРОКАЧЕСТВЕНИ НОВООБРАЗОВАНИЯ НА ШИЯТА - КЛИНИЧЕН СЛУЧАЙ

Марян Димоски
Отделение по УНГБ, МБАЛ „Д-р Маджуров“

BENIGN NECK NEUTRALS - A CLINICAL CASE

Maryan Dimoski
Department of ENT, Medical Center "Dr. Madjurov"

Въведение: Доброкачествените новообразования на шията представляват съществен дял от патологията, касаеща тази топографска област [1, 2]. Натрупаният опит през последните десетилетия изостря вниманието на специалистите в клиничен и диагностичен аспект, с цел навременна и адекватна диагностика и минимизиране усложненията по време и след оперативната интервенция.

Клиничен случай: Предмет на настоящата презентация е клиничен случай с пациент в напреднала възраст (78 год), диагностициран с доброкачествено новообразование на шията с давност 12 години. Предвид субективни и обективни фактори пациентът е с недостатъчна диагностика и лечение, които са основа за затрудненията ни по време на последващата хирургична интервенция.

Заклучение: Необходим е детайлен разяснителен подход към пациентите с такъв тип заболявания, за да са убедени, че хирургичния метод на лечение е “*Conditio sine qua non*”, а навременното му прилагане е свързано с по-добър резултат и нисък процент на усложнения.

Ключови думи: доброкачествени новообразования на шията, лечение

Библиография

1. Conley, J. J. (1955). Neurogenous tumors in the neck. *AMA Archives of Otolaryngology*, 61(2), 167-180.
2. Dickson, P. V., & Davidoff, A. M. (2006, May). Malignant neoplasms of the head and neck. In *Seminars in pediatric surgery* (Vol. 15, No. 2, pp. 92-98). WB Saunders.

E-mail address: dr_dimoski@yahoo.com

МАГНИТНО-РЕЗОНАНСНАТА ТОМОГРАФИЯ КАТО НЕЗАМЕНИМ МЕТОД ПРИ ДОКАЗВАНЕ НА СЪСТОЯНИЯ В МЕДИЦИНАТА

Павел Минев

УМБАЛ Бургас АД, Бул. Стефан Стамболов 73, 8000 Бургас, България

MAGNETIC RESONANCE TOMOGRAPHY AS AN INDISPENSABLE METHOD FOR PROVING CONDITIONS IN MEDICINE

Pavel Minev

UMHAT 73 Stefan Stambolov, 8000 Burgas, Bulgaria

В изследването се разискват фундаментални теми, касаещи образния метод на магнитно-резонансната томография [1, 2, 3]. Дадени са кратки сведения за историята в развитието от въвеждането му като образен метод през 70-80 години на миналия век до днес, като се спомава уникалността в принципа на работа на самия апарат, който изпреварва времето си може би с над един век. От масовото му въвеждане през деведесетте години до днес методът остава уникален за изобразяването и доказването на редица медицински състояния, правещи го на практика безценен. Дадени са примери от личната практика:

Примери от практиката, доказващи уникалността на образния метод и утвърждаващи го като единствен при разграничаването и изобразяването на състояние в медицината;

Пример от практиката, показващ афекти от хронична хипертензивна енцефалопатия;

Примери от практиката, доказващи и проследяващи афекти от демиелинизиращи процеси /множествена склероза на централна нервна система, Алцхаймер, деменция, инфекциозни заболявания/;

Пример от практиката разграничаващ диагностичен казус /наличие на хигром от субарахноидна хеморагия с давност/;

Примери от практиката ,доказващи състояние като асептични некрози и начални стадии на заболявания като „Анкилозираш спондилит“;

Примери от практиката, показващи свръхостри стадии при мозъчен инсулт и определяне на давност при мозъчни исхемии;

Примери от практиката ,показващи уникалността на метода при изобразяване на съдови структури;

Обобщение на впечатления от практиката по отношение изследванията на тазови кости преди и след КОВИД-19 – пандемията; статистически обобщения и вероятна връзка между честотата на асептичните некрози преди, по време и след първите 3-4 вълни от пандемията.

Дадени са ценни сведения на медицинските специалисти с уникални примери от личната ми практика през последните години.

Ключови думи: магнитно-резонансната томография

Библиография

1. Geva, T. (2006). Magnetic resonance imaging: historical perspective. Journal of cardiovascular magnetic resonance, 8(4), 573-580.
2. Reiser, M. F., Semmler, W., & Hricak, H. (Eds.). (2007). Magnetic resonance tomography. Springer Science & Business Media.
3. Vlaardingerbroek, M. T., & Boer, J. A. (2013). Magnetic resonance imaging: theory and practice. Springer Science & Business Media.

E-mail address: drminev@gmail.com

ЕФЕКТИТЕ НА ФИТОПРЕПАРАТА БУКОНОКС ПРИ ЛЕЧЕНИЕТО НА ОСТЪР НЕУСЛОЖНЕН ЦИСТИТ

Златина Миринчева^{1,2}, Илия Попов^{2,3}

¹ Отделение по нефрология, УМБАЛ Бургас АД, Бул. Стефан Стамболов 73, 8000 Бургас, България

² Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас, 8010, България

³ Клиника по нефрология и диализа – УМБАЛ „Проф.д-р Стоян Киркович“ Стара Загора

THE EFFECTS OF THE PHYTOPREPARATION BUCONOX IN THE TREATMENT OF ACUTE UNCOMPLICATED CYSTITIS

Zlatina Mirincheva^{1,2}, Iliya Popov^{2,3}

¹ Department of Nephrology, UMHAT 73 Stefan Stambolov, 8000 Burgas, Bulgaria

² Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

³ Nephrology and Dialysis Clinic - UMBAL "Prof. Dr. Stoyan Kirkovich" Stara Zagora

Въведение: Инфекциите на пикочните пътища (ИПП) са чести, засягат мъже и жени от всички възрасти, варират драстично по отношение на тяхното представяне и последствия и са една от най-честите причини за предписване на антибиотици [1, 2, 3, 4, 5].

Причинители на ИПП: В 80-90% основна причина е Уропатогена *Escherichia coli*. [6, 7]. Също така се изолират *Klebsiella pneumoniae* (около 7%), *Proteus mirabilis* (около 5%), *Pseudomonas aeruginosa*, *Enterococcus faecalis*, *Enterobacter cloacae*, *Streptococcus bovis* и *Candida albican* [8].

Острият неусложнен цистит е инфекция на долните пикочни пътища, възникваща при липса на анатомични или функционални аномалии на пикочните пътища или други усложняващи фактори [1, 2, 3, 4, 5].

Цел: Да се изследват и обобщат: ефектите на фитопрепарата Буконокс при лечението на остър неусложнен цистит и необходимостта от незабавно антибиотично лечение при остър неусложнен цистит.

Материали и Методи: Обект на изследването са жени с остър неусложнен цистит. Проведе се анкетно проследяване при 70 жени с остър неусложнен цистит, разпределени в 3 групи, според приема на медикаменти в лечебния процес:

- група А-приема антибиотик като монотерапия.
- група Б-приема на Буконокс като монотерапия.
- група В- приема антибиотик , в комбинация с Буконокс.

Проведе се анкетно проследяване на 3-те групи на 3 и 5 ден от лечението, като всеки пациент оценя подобрението на симптомите си спрямо изходното си състояние/ на ден 0/преди започване на лечениета/ с точки от 1 до10.

На 3 и 5 ден при 3-те групи пациенти анкетно бяха проследени и оценени за следните симптоми:

- 1.Газова болка.
- 2.Болка и парене при уриниране.
- 3.Чувство на непълно евакуиране на урината от пикочния мехур.

4. Чести позиви за уриниране.

5. Болезнено усещане по време на полов акт.

Тези въпроси са извлечени от ACSS /оценка на симптомите на остър цистит/.

Оценката на симптомите на остър цистит (ACSS) е въпросник за самооценка на симптомите и тежестта им при жени със симптоматични инфекции на долните пикочни пътища (LUTI) и тяхното въздействие върху качеството на живот, както и за разграничаване от други урогенитални заболявания и възможност за наблюдение на ефективността на лечението.

Резултати: В 3-те групи- лечението в първите 3 дни води до подобреното на симптомите спрямо изходното състояние. В група А и група С, резултатите са незначително по-добри, спрямо група С. На 5 ден от лечението има значително подобрене на симптомите, без разлика в трите групи пациенти с остър неусложнен цистит.

Заклучение: Резултатите от наблюдението демонстрират високата ефикасност и безопасност на фитопрепарата Буконокс при лечението на остър неусложнен цистит, както като монотерапия, така и в комбинация с антибиотик.

Буконокс е ефективна и безопасна алтернатива за лечение на остър неусложнен цистит при жени, което позволява да се намали употребата на антибиотиците.

Според нас пациентите с усложнени форми на остър цистит трябва да се лекуват традиционна антибиотична терапия, според резултата от урокултура и антибиограма.

Ключови думи: антибиотици, инфекции на пикочните пътища, неусложнен цистит, фитопрепарати.

Библиография:

1. Davidov MI, Voitko DA, Bunova NE. [Treatment of acute uncomplicated cystitis in women with antibiotic allergy or intolerance]. *Urologiia*. 2019 Dec;(5):64-71. Russian. PMID: 31808635.
2. Kulchavenya E. Acute uncomplicated cystitis: is antibiotic unavoidable? *Ther Adv Urol*. 2018 Jun 20;10(9):257-262. doi: 10.1177/1756287218783644. PMID: 30116301; PMCID: PMC6088498.
3. Shatylo TV, Gamidov SI, Popkov VM, A KY, Gasanov NG. [The efficiency of combined regimens for the treatment of urinary tract infections in women using the herbal drug Canephron N]. *Urologiia*. 2021 Dec;(6):51-56. Russian. PMID: 34967165.
4. Recurrent uncomplicated cystitis in women: allowing patients to self-initiate antibiotic therapy. *Prescrire Int*. 2014 Feb;23(146):47-9. PMID: 24669389.
5. Kuzmenko AV, Kuzmenko VV, Gyaurgiev TA. [Efficacy of combined antibacterial-prebiotic therapy in combination with D-mannose in women with uncomplicated lower urinary tract infection]. *Urologiia*. 2019 Dec 31;(6):38-43. Russian. PMID: 32003165.
6. Foxman, B. (2014). Urinary tract infection syndromes: occurrence, recurrence, bacteriology, risk factors, and disease burden. *Infectious Disease Clinics*, 28(1), 1-13.
7. Flores-Mireles, A. L., Walker, J. N., Caparon, M., & Hultgren, S. J. (2015). Urinary tract infections: epidemiology, mechanisms of infection and treatment options. *Nature reviews microbiology*, 13(5), 269-284.
8. Parish, A., & Holliday, K. (2012). Long-term care acquired urinary tract infections' antibiotic resistance patterns and empiric therapy: a pilot study. *Geriatric Nursing*, 33(6), 473-478.

E-mail address: drmirincheva@abv.bg, driliyapopov@abv.bg

РЕТИНАЛНИ СЪДОВИ ЗАБОЛЯВАНИЯ ПРИ ПАЦИЕНТИ С ХРОНИЧНО БЪБРЕЧНО ЗАБОЛЯВАНЕ

Валерия Драганова-Вълкова¹, Христинка Борисова-Жечева²

¹ Клиника по очни болести, УМБАЛ „Проф. д-р Стоян Киркович“, ул. Генерал Столетов 2, гр. Стара Загора

² Отделение по Нефрология, УМБАЛ Бургас, Бургас, бул. Ст. Стамболов 73

RETINAL VASCULAR DISEASES IN PATIENTS WITH CHRONIC KIDNEY DISEASE

Marijana Yordanova¹, Angelina Andreeva²

¹ Clinic for eye diseases, UMBAL "Prof. Dr. Stoyan Kirkovich", 2 General Stoletov St., Stara Zagora

² Department of Nephrology, UMBAL Burgas Hospital, Bulgaria, Burgas, St. Stambolov street 73

Очите и бъбреците са предпочитани органи за засягане при някои системни и метаболитни заболявания [5]. Най-вероятно това се дължи на сходството в техните структури. И двата органа се развиват по време на един и същи ембрионален стадий около четвъртата до шестата гестационна седмица, като по този начин определяме силна връзка между очните и бъбречните заболявания. Както описват Dr. Arushi Gupta et al, Indian Journal of Ophthalmology, August 2023 [1].

Според проучване на Li et. Al, BMC Ophthalmology 2023 [6], при офталмоскопия на пациенти се търсят ранни изменения в бъбреците на базата на получени вече лабораторни резултати за албуминурия. Това може да бъде важен диагностичен показател, тъй като хипертензивната ретинопатия е пряко свързана с увреждането на съдовия ендотел, сходен с този на бъбречния паренхим [5]. При тях се следи за тютюнопушене, прием на алкохол, прием на антихипертензивни медикаменти и стойности на систолно артериално налягане над 140 mmHg и диастолно артериално налягане над 90 mmHg. От ключово значение при тези пациенти е наличието на ЗД тип 2 с дългогодишна изява [2, 3].

Според Marc Evans et al., Diabetes Ther 2021, January отново се доказва, че наличието на захарен диабет и хипертензивна ретинопатия увеличава риска от развитие на хронично бъбречно заболяване [7]. Очните прояви могат да предсказват бъбречно заболяване и/или пациентите с ХБЗ 3-5 стадий са изложени на по-висок риск от развитие на очни прояви обединени като окулоренален синдром.

Ключови думи: Хронично бъбречно заболяване, офталмоскопия, албуминурия, ретинопатия, метаболитни заболявания

Библиография:

1. Ocular manifestations in renal diseases, Goyal, Jawahar Lal; Gupta, Arushi; Gandhi, Pulkit, Indian Journal of Ophthalmology 71(8):p 2938-2943, August 2023.
2. Kearney P.M., Whelton M., Reynolds K. Global burden of hypertension: analysis of worldwide data. Lancet. 2005;365:217–223
3. Sarwar N., Gao P., Seshasai S.R. Diabetes mellitus, fasting blood glucose concentration, and risk of vascular disease: a collaborative meta-analysis of 102 prospective studies. Lancet. 2010;375:2215–2222. - PMC

4. Thomas B., Matsushita K., Abate K.H. Global cardiovascular and renal outcomes of reduced GFR. J Am Soc Nephrol. 2017;28:2167–2179. - PMC
5. Jack S. Lawson et al. J.Feline Feline comorbidities:The intermingled relationship btw chronic kidney disease and hypertension. Med.Surg. 2021 Sept PMC
6. Jun LI., Wenbo Zhang, et al. :Positive correlation btw. Hypertensive retinopathy and albuminuria in hypertensive adults BMC Ophthalmology 2023;23 66 - PMC
7. Marc Evans et al., Risk prediction of the diabetes missing million: Identifying individuals at high risk of diabetes and related comlications Diabetes Ther 2021, January 12(1): 87-105
8. Friedman E: The role of the atherosclerotic process in the pathogenesis of age-related macular degeneration. Am J Ophthalmol 130: 658–663, 2000

E-mail address: vp.draganova@gmail.com, hborisova64@gmail.com

ДИЕТА, ДИАЛИЗА И ХИПЕРФОСФАТЕМИЯ

Евгений Възелов

Медицински факултет, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас, 8010, България

DIET, DIALYSIS AND HYPERPHOSPHATEMIA

Evgeniy Vazelov

Medical Faculty, Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

Въвеждането на лечението на терминалната хроничната бъбречна недостатъчност (ХБН) с диализни методи даде възможност за дълготрайна преживяемост на болни, при които е отпаднала многостранната регулаторна роля на бъбречната функция [1]. В този смисъл „апаратната медицина“ не може напълно да компенсира ролята, която бъбрекът има в подържането на нормална костна структура, хемопоеза, нормални нива на артериалното налягане и редица други важни жизнени функции.

Намаляването на бъбречната функция в хода на хроничното бъбречно заболяване (ХБЗ) [2, 3] до достигане на терминална ХБН е свързано обичайно с повишаване на фосфатите и състояние на хиперфосфатемия. Тя от своя страна води до редица метаболитни и хормонални промени с предимно неблагоприятен ефект върху други важни органи и системи в човешкия организъм.

Представени са източниците и механизмите за създаване и подържане на хиперфосфатемия при пациентите с ХБЗ както и възможностите това състояние да се повлияе благоприятно с диетични ограничения и с диализни методи и фосфатсвързващи медикаменти да се подържат оптимално високи фосфатни нива при този контингент пациенти [4].

Ключови думи: хронична бъбречна недостатъчност, хронично бъбречно заболяване, хиперфосфатемия.

Библиография:

1. Luke, R. G. (1998). Chronic renal failure—a vasculopathic state. *New England Journal of Medicine*, 339(12), 841-843..
2. Kalantar-Zadeh, K., Jafar, T. H., Nitsch, D., Neuen, B. L., & Perkovic, V. (2021). Chronic kidney disease. *The lancet*, 398(10302), 786-802.
3. Webster, A. C., Nagler, E. V., Morton, R. L., & Masson, P. (2017). Chronic kidney disease. *The lancet*, 389(10075), 1238-1252.
4. Hruska, K. A., Mathew, S., Lund, R., Qiu, P., & Pratt, R. (2008). Hyperphosphatemia of chronic kidney disease. *Kidney international*, 74(2), 148-157.

E-mail address: estevaz@yahoo.com

СЪВРЕМЕННАТА ХЕМОДИАЛИЗА – ДАДЕНОСТ ИЛИ ДЪЛГАТА ИСТОРИЯ НА ТЕХНИЧЕСКИТЕ УСЪВЪРШЕНСТВАНИЯ?

Евгений Възелов

Медицински факултет, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас, 8010, България

MODERN HEMODIALYSIS – A GIVEN OR THE LONG HISTORY OF TECHNICAL IMPROVEMENTS?

Evgeniy Vazelov

Medical Faculty, Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

Едно от най-големите постижения в медицинската наука и практика през изминалото столетие е въвеждането на лечението на терминалната хроничната бъбречна недостатъчност (ХБН) с диализни методи [1]. Това е една от малкото области в медицината където жизненоважен орган с напълно отпаднала функция може да се замести и живота на пациента да продължи благодарение на „апаратна медицина“. По този начин в настоящия момент се лекуват приблизително 4 милиона болни в световен мащаб, от които около 90% са на хемодиализа (ХД) и производни на нея методи а останалите са на перитонеална диализа (ПД) [2, 3]. Доколкото бъбречната трансплантация (БТ) като алтернативен метод все още не може да задоволи нуждите от лечение на пациентите с терминална ХБН, то усъвършенстванията в технологиите и апаратурата за провеждане на ХД и ПД са от решаващо значение за повишаване на преживяемостта на този контингент болни.

В изследването се прави ретроспекция на етапите на създаване и усъвършенстване на хемодиализната апаратура през последните 80 години, в които методът на лечение придоби масово разпространение [4].

Ключови думи: хронична бъбречна недостатъчност, хронично бъбречно заболяване, хиперфосфатемия.

Библиография:

1. Luke, R. G. (1998). Chronic renal failure—a vasculopathic state. *New England Journal of Medicine*, 339(12), 841-843.

2. Elliott, D. A. (2000). Hemodialysis. *Clinical techniques in small animal practice*, 15(3), 136-148.
3. Fenton, S. S., Schaubel, D. E., Desmeules, M., Morrison, H. I., Mao, Y., Copleston, P., ... & Kjellstrand, C. M. (1997). Hemodialysis versus peritoneal dialysis: a comparison of adjusted mortality rates. *American Journal of Kidney Diseases*, 30(3), 334-342.
4. Misra, M. (2005). The basics of hemodialysis equipment. *Hemodialysis International*, 9(1), 30-36.

E-mail address: estevaz@yahoo.com

МЕТАБОЛИТЕН СИНДРОМ - ОТВЪД РАМКИТЕ

Стефка Стефанова

УМБАЛ Бургас АД, Бул. Стефан Стамболов 73, 8000 Бургас, България

METABOLIC SYNDROME - BEYOND THE FRAMES

Stefka Stefanova

UMHAT 73 Stefan Stambolov, 8000 Burgas, Bulgaria

Метаболитният синдром представлява съвкупност от рискови фактори, увеличаващи възможността за развитие на диабет, сърдечни заболявания, инсулт, бъбречни заболявания, остеоартрози и някои видове рак. Основен компонент на синдрома е абдоминалното затлъстяване [1, 2]. Абдоминалната мастна тъкан секретира множество хормони и проинфламаторни субстанции, които поддържат нискостепенно хронично възпаление. Това води до метаболитни нарушения и улеснява появата на останалите компоненти на синдрома - артериалното налягане и повишени показатели на липидната и глюкозната обмяна.

Честотата на синдрома нараства не само у нас, но и в световен мащаб, в общата популация са засегнати 20-25% от хората, с пик около 60 годишна възраст.

Метаболитният синдром се асоциира с други заболявания, водещи до влошено качество на живот и загуба на работоспособност.

Асоциацията на повишената пикочна киселина (хиперурикемия) от една страна и затлъстяването, въглехидратния интолеранс, дислипидемията, чернодробната стеатоза, артериалната хипертония, други сърдечно-съдови и бъбречни заболявания от друга страна е добре известна от години. Въпреки множеството проучвания изследващи причинно-следствената връзка между хиперурикемията с различни клинични прояви на заболяване въпросът за първопричината е все още дискусабилен.

Други заболявания свързани с метаболитен синдром са чернодробна стеатоза и неалкохолна чернодробна болест, синдром на поликистозните яйчници, акантоза, еректилна дисфункция, деменция, обструктивна сънна диспнея.

Сърдечно-съдовите, бъбречните и метаболитните нарушения често са налице едновременно, защото са взаимосвързани. Доказани са множество патогенетични връзки, водещи до това съчетание. Съвременните терапевтични търсения са насочени към комплексен подход и въздействие на рисковите фактори.

Ключови думи: Метаболитен синдром, терапия.

Библиография:

1. Cornier, M. A., Dabelea, D., Hernandez, T. L., Lindstrom, R. C., Steig, A. J., Stob, N. R., ... & Eckel, R. H. (2008). The metabolic syndrome. *Endocrine reviews*, 29(7), 777-822.
2. Samson, S. L., & Garber, A. J. (2014). Metabolic syndrome. *Endocrinology and Metabolism Clinics*, 43(1), 1-23.

E-mail address: stefkastefanova@abv.bg

**АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИТЕ ОТ ТРОЙНА КОМБИНАЦИЯ НА
МАКУЛНИ КАРОТЕНОИДИ ПРИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА РЕТИНАТА**

Светломир Станчев¹, Мария Граматикова²

¹ Авендра фарма, адрес: гр. Русе, бул. "Цар Освободител" №156

² Тракийски университет – гр. Стара Загора, адрес: гр. Бургас, к-с „Славейков“12-2

**ANALYSIS AND EVALUATION OF THE EFFECTS OF A TRIPLE COMBINATION
OF MACULAR CAROTENOIDS IN RETINA DISEASES**

Svetlomir Stanchev¹, Maria Gramatikova²

¹ Avendra Farma, address: Ruse, 156 "Tsar Osvoboditel" Blvd

² University of Thrace - Stara Zagora, address: Burgas, 12-2 "Slaveykov"

Въведение: Увреждането на макулата е най-честата причина за слепота. Макулната дегенерация е сред трите най-широко разпространени заболявания на ретината [1]. Заболяването прогресира с последваща инвалидизация. Намаляването на макулния пигмент се свързва с увреждането на макулата. Добавянето на тройната комбинация от макулни каротеноиди в точно съотношение: 10 mg мезозеаксантин, 10 mg лутеин и 2 mg подобрява някои аспекти на зрителното представяне при заболявания на ретината [2].

Цел: Целта на изследването е да се анализира и оцени въздействието и ефекта от ежедневния прием на тройната комбинация от макулните каротеноиди 10 mg мезо-зеаксантин, 10 mg лутеин и 2 mg зеаксантин върху подобряване на очното здраве при пациенти със заболявания на ретината, за да се отложи прогресията на болестта [2].

Материал и методи: Обект на изследването са данни за оценка в промяната на зрителните функции чрез високоспециализирани инструментални методи и общите промени в качеството на живот [2-5].

Резултати: Обобщени са изводи за статистически значимо подобрене в зрението при ежедневен прием на тройната комбинация от макулните каротеноиди 10 mg мезо-зеаксантин, 10 mg лутеин и 2 mg зеаксантин при пациенти със заболявания на ретината.

Заклучения: За хора с висок риск от развитие на макулна дегенерация и други заболявания на ретината тройната комбинация от макулните каротеноиди в точно съотношение имат ключова роля за забавяне на прогресията на заболяването и за запазване на зрението. Ранната профилактика на пациентите предлага най-голяма надежда за намаляване на инвалидизиращите ефекти от прогресиране на болестите на ретината и инвалидизиране [5].

Ключови думи: макулна дегенерация, каротеноиди, мезозеаксантин, лутеин, ретинопатия.

Библиография:

1. Доклад за състоянието на зрителното здраве в България: doklad-sastoyanie-zritelno-zdrave.pdf (retinabulgaria.bg)
2. Loughman J, Loskutova E, Butler JS, Siah WF, O'Brien C. Macular Pigment Response to Lutein, Zeaxanthin, and Meso-zeaxanthin Supplementation in Open-Angle Glaucoma: A Randomized Controlled Trial. *Ophthalmol Sci.* 2021 Jul 11;1(3):100039. doi: 10.1016/j.xops.2021.100039. PMID: 36247822; PMCID: PMC9562333..
3. Crosby-Nwaobi R, Hykin P, Peto T, Sivaprasad S. An exploratory study evaluating the effects of macular carotenoid supplementation in various retinal diseases. *Clin Ophthalmol.* 2016 May 11;10:835-44. doi: 10.2147/OPTH.S102798. PMID: 27274188; PMCID: PMC4869621.
4. Prado-Cabrero A, Beatty S, Howard A, Stack J, Bettin P, Nolan JM. Assessment of lutein, zeaxanthin and meso-zeaxanthin concentrations in dietary supplements by chiral high-performance liquid chromatography. *Eur Food Res Technol.* 2016;242:599-608. doi: 10.1007/s00217-015-2569-9. Epub 2015 Oct 7. PMID: 27069419; PMCID: PMC4788689.
5. Kwadwo Owusu Akuffo, Stephen Beatty, Tunde Peto, Jim Stack, Jim Stringham, David Kelly, Irene Leung, Laura Corcoran, John M. Nolan; The Impact of Supplemental Antioxidants on Visual Function in Nonadvanced Age-Related Macular Degeneration: A Head-to-Head Randomized Clinical Trial. *Invest. Ophthalmol. Vis. Sci.* 2017;58(12):5347-5360. <https://doi.org/10.1167/iovs.16-21192>.

E-mail address: svetlomir.stanchev@avendrapharma.com, mariqgramatikova@abv.bg

ХИСТОПАТОЛОГИЧНО ИЗСЛЕДВАНЕ НА БЯЛ ДРОБ ОТ ДЕТЕ В КЪРМАЧЕСКА ВЪЗРАСТ ПОЧИНАЛО ОТ ВИРУСНА ПНЕВМОНИЯ СЛЕД ПРЕКАРАН COVID-19: КЛИНИЧЕН СЛУЧАЙ

Десислава Енчева, Мая Гълъбова, Веселина Мерхар

Медицински факултет, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас, 8010, България

HISTOPATHOLOGICAL STUDY OF LUNG FROM AN INFANT WHO DIED OF VIRAL PNEUMONIA AFTER PASSING COVID-19: A CLINICAL CASE

Desislava Encheva, Maya Galabova, Veselina Merhar

Faculty of Medicine, Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

Въведение: COVID-19 е комплексно заболяване, причинено от SARS-CoV-2. Молекулярните и клетъчни механизми на заболяването са неясни и тяхното изследване е едно от най-големите предизвикателства пред съвременната наука. Тъй като белият дроб е основната мишена за SARS-CoV-2, проучванията върху клетъчните и молекулярните промени в този орган са от съществено значение за установяване на патогенезата на заболяването. Предполага се, че алвеолоцитите тип II (АТII) играят важна роля в COVID инфекцията, което е най-вече свързано с тяхната роля в производството на сърфактанта, както и факта, че притежават мембранни рецептори за SARS-CoV-2 (1, 2). По настоящем повечето от COVID-19 изследвания са върху възрастни пациенти, тъй като те са по-податливи на инфекцията и смъртността при тях е най-голяма. Проучванията относно въздействието на това заболяване при млади пациенти са оскъдни, а информация за патогенезата на COVID-19 при новородени и кърмачета практически липсва. В настоящото изследване представяме клиничен случай на 11-месечно бебе починало в резултат на усложнения от COVID-19. Непосредствената причина за смъртта е остра дихателна недостатъчност в резултат на двустранна интерстициална пневмония и последваща остра сърдечно-съдова недостатъчност.

Цел: Да се установи връзката между белодробните патологични промени и клетъчните аспекти на увреждането в резултат на прекаран COVID-19 при пациент в кърмаческа възраст.

Материали и методи: Изследването беше проведено върху белодробни некропсии. Тъканта беше обработена за светлинно микроскопско и ТЕМ (трансмисионно електронно микроскопско) изследване. Тънки срезове за светлинно-микроскопски анализи бяха оцветени с хематоксилин еозин и PAS, а ултра тънки срези за ТЕМ наблюдения с уранил ацетат и оловен цитрат.

Резултати: Светлинно микроскопските наблюдения показаха ателектаза на белодробния паренхим, придружена от едема, наличие на хиалинни мембрани в алвеолите, както и слузен бронхиолит. На клетъчно ниво се наблюдаваше струпване на макрофаги в алвеоларните пространства, както и активна хиперплазия на АТII клетките. ТЕМ наблюденията показаха значителна кондензация на хроматина и струпването му към периферията на ядрото, което е сигнал за започваща апоптоза в клетките. Произвеждащите сърфактант ламеларни тела в АТII бяха интактни, което предполага, че непосредствената причина за смъртта на бебето не е липсата на сърфактант.

Заклучение: По наши данни, настоящото изследване е първи опит за изясняване на патогенезата на COVID-19 при деца в кърмаческа възраст и може да послужи като отправна точка за изясняване на клетъчните и молекулярни механизми на заболяването при тази възрастова група.

Ключови думи: Алвеолоцити тип II (АII), кърмачета, COVID-19, SARS-CoV-2.

Библиография:

1. Bösmüller H. et al., 2021. Virchows Arch. 478(1):137-150.
2. Carcaterra M, Caruso C. 2021. Med Hypotheses. 2021 Jan;146:110412.

E-mail address: desislava_ancheva01@gmail.com; mgulubova@hotmail.com, merhar88@yahoo.com

НОВОСТИ В ЛИПИДОПОНИЖАВАНЕТО СЪС SIRNA - КЛИНИЧНИ ДОКАЗАТЕЛСТВА С LEQVIO (INCLISIRAN) - КЛИНИЧЕН СЛУЧАЙ

Стамен Пишев

Клиника по кардиология, МБАЛ „Сърце и мозък“, гр. Бургас,
ДКЦ I, гр. Бургас

NEW IN LIPID LOWERING WITH SIRNA - CLINICAL EVIDENCE WITH LEQVIO (INCLISIRAN) - CLINICAL CASE

Stamen Pishev

Cardiology clinic, "Heart and Brain" Medical Center, Burgas,
DKC I, Burgas

Темата за дислипидемиите към днешна дата е твърде актуална и все повече ще вълнува в бъдеще медицината за откриване и прилагане на нови терапии [1, 2]. В световен мащаб, включително и в България, сърдечно-съдовите заболявания са водеща причина за смъртност, която засяга всяка година 18 млн. човешки животи. 67% от тези случаи се дължат на атеросклеротично сърдечно-съдово заболяване (АСССЗ). Повишените нива на LDL-C са основен рисков фактор за развитие на АСССЗ, особено в комбинация с хипертонична болест (ХБ) и захарен диабет тип 2 (ЗД тип 2).

Именно иновативните терапии като siRNA разширяват възможностите за откриване на нови хоризонти в лечението на дислипидемиите [3]. Инклизиран е първата одобрена терапия за понижаване на LDL-C, базирана на малка интерферираща РНК молекула, одобрена от ЕМА (European Medicines Agency) през декември 2020 год. Инклизиран е нов клас терапия за контрол на LDL-C, която блокира производството на PCSK9 протеина на ниво цитоплазма в чернодробната клетка, и има двукратно приложение годишно.

Тъй като високият холестерол най-често няма симптоми, хората обикновено не се замислят, че могат да бъдат засегнати. Не подозират и за последиците от него. А дори и да знаят, че имат завишени стойности на холестерола в кръвта, не го приемат сериозно, докато не реализират сърдечно-съдово събитие. Факт е, че на всеки 60 секунди в целия свят умират 34 човека с АСССЗ, в резултат на инсулт или инфаркт на миокарда. За пациентите с АСССЗ е от жизненоважно значение да достигнат прицелните стойности на LDL-C, което значимо ще намали техния риск от кардиоваскуларно събитие.

Днес, въпреки всички налични терапии и позитивната промяна в начина на живот, битката с високия LDL-C продължава да бъде трудна. Дори лекувани със статини, 80% от пациентите с АСССЗ не постигат препоръчителните прицелни нива на LDL-C. Повече от 50% от пациентите, лекувани със статини, прекъсват самостоятелно лечението си в рамките на 2 години. Като водеща причина за прекратяване на приема на статин изтъкват нежеланите лекарствени реакции (НЛР) [4].

Представен е клиничен случай, който категорично презентира ползата на тази нова група медикаменти, които имат еволюционно значение за превенция на сърдечно-съдови инциденти, намалявайки нивата на LDL-C при рисковите групи.

Инклизиран се проучва от почти 10 години. Всички проучвания (Orion 1-11) са с различен дизайн и различен профил на включените пациенти. Резултатите показват значимо абсолютно понижение на LDL-C с повече от 50%. Достигнати са първична крайна точка: за редукция на LDL-C, ефективност и безопасност и вторична крайна точка: за процентна промяна в LDL-C от изходното ниво.

Изводи: Най-новите терапии като Леквио (инклизиран) са свързани с намален брой приложения (двукратно приложение годишно), което подобрява придържането към лечението при пациентите с висок риск от АСССЗ, както и е свързан със значително редуциране на LDL-C при категорично безопасен профил на приложение.

Ключови думи: хиперхолестеролемия, дислипидемия, леквио, инклизиран, LDL-C.

Библиография:

1. Berberich, A. J., & Hegele, R. A. (2022). A modern approach to dyslipidemia. *Endocrine Reviews*, 43(4), 611-653.
2. Kopin, L., & Lowenstein, C. J. (2017). Dyslipidemia. *Annals of internal medicine*, 167(11), ITC81-ITC96.
3. Hu, B., Zhong, L., Weng, Y., Peng, L., Huang, Y., Zhao, Y., & Liang, X. J. (2020). Therapeutic siRNA: state of the art. *Signal transduction and targeted therapy*, 5(1), 101.
4. Banach, M., & Penson, P. E. (2020). Statins and LDL-C in secondary prevention—So much progress, so far to go. *JAMA Network Open*, 3(11), e2025675-e2025675.

E-mail address: s_pishev@abv.bg

ОПТИМАЛНО ЛЕЧЕНИЕ ПРИ ПАЦИЕНТИТЕ СЪС СЪРДЕЧНА НЕДОСТАТЪЧНОСТ

Радост Димитрова

Клиника по кардиология, МБАЛ „Сърце и мозък“, гр. Бургас

OPTIMAL TREATMENT IN PATIENTS WITH HEART FAILURE

Radost Dimitrova

Cardiology clinic, "Heart and Brain" Medical Center, Burgas

Въведение: Сърдечната недостатъчност е социално значимо заболяване, засягащо около 12% от възрастното население на европейския континент. В развитите страни честотата на СН, коригирана за възраст, може да намалява, вероятно отразявайки по-доброто управление на сърдечно-съдовите болести, но поради нарастване на възрастта общата забо-леваемост се увеличава [1]. Това поставя медицината пред нови предизвикателства в осигуряване на благоденствието на пациента.

Цел: Целта на представените клинични проучвания и клиничен случай е да насочи вниманието на специалистите в сферата на здравеопазването към новостите в оптимизиране на терапията при пациентите със сърдечна недостатъчност.

Материал и методи: Разгледани са клинични проучвания, обективизиращи ползите от включване на ангиотензин рецепторен неприлизинов инхибитор (ARNI, sacubitril/valsartan) към терапията при пациентите със сърдечна недостатъчност с потисната и леко потисната фракция на изтласкване на лява камера (ФИЛК), каквито са и препоръките на Европейското кардиологично дружество. Представен е и клиничен случай - пациент, хоспитализиран по повод обострена хронична сърдечна недостатъчност, при когото се наблюдава подобрение в клиничното състояние и ехокардиографски измерената ФИЛК при проследяване, на фона на оптимизирана медикаментозна терапия, включително започнато лечение с ARNI (sacubitril/valsartan).

Заключения: Наблюдава се подобрение в качеството на живот, в лабораторните и в образните резултати при пациенти с HFrEF, HFmrEF след включване на ARNI като част от оптимизираната болест-модифицираща терапия.

Ключови думи: сърдечна недостатъчност, ARNI, sacubitril/valsartan.

Библиография:

1. 2021 ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure: Developed by the Task Force for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure of the European Society of Cardiology (ESC) With the special contribution of the Heart Failure Association (HFA) of the ESC, European Heart Journal, Volume 42, Issue 36, 21 September 2021, Pages 3599–3726, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehab368>
2. 2023 Focused Update of the 2021 ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure: Developed by the task force for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure of the European Society of Cardiology (ESC) With the special contribution of the Heart Failure Association (HFA) of the ESC, European Heart Journal, Volume 44, Issue 37, 1 October 2023, Pages 3627–3639, <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehad195>
3. Mentz RJ et al. JACC. 2023. <https://doi.org/10.1016/j.jacc.2023.04.019>.

E-mail address: radi.sdsd@gmail.com

ПОСТМИОКАРДИТНА ДИЛАТАТИВНА КАРДИОМИОПАТИЯ - УСЛОЖНЕНИЯ, ДИАГНОСТИКА И ЛЕЧЕНИЕ

Любомир Лалев¹, Лиляна Мирчева²

¹ Медицински факултет, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас, 8010, България

² Клиника по кардиология, МБАЛ „Сърце и мозък“, гр. Бургас

POSTMYOCARDITIS DILATED CARDIOMYOPATHY - COMPLICATIONS, DIAGNOSIS AND TREATMENT

Lubomir Lalev¹, Liliana Mircheva²

¹ Faculty of Medicine, Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

² Cardiology clinic, "Heart and Brain" Medical Center, Burgas

Въведение: Миокардитът представлява възпалително заболяване на сърдечния мускул с инфекциозна, или неинфекциозна генеза, като много често точният причинител и етиология остават неразкрити. Заболяването протича с леки незабележими прояви до разгръщане на тежка клинична картина, с развитие на сърдечна недостатъчност и дори летален изход [1].

Увреждането на миокарда може да се причини както от системни или автоимунни механизми, така и от вирусни причинители. Голяма част от тези вирусни заболявания протичат с вяла симптоматика, което силно затруднява диагностиката на вирусния миокардит. Смята се, че при около 10 процента от миокардитите, се развива постмиокардитна дилатативна кардиомиопатия [2].

Целта на доклада е запознаване със стadiите на протичане, клиничната картина, диагнозата и прогнозата на постмиокардитната дилатативна кардиомиопатия.

Материал и методи: Представен е клиничен случай на пациент с постмиокардитна кардиомиопатия, след преболедуване от Коксаки вирусна инфекция. Приложени са резултатите от проведените диагностични изследвания през престоя на болния – лицева графия на гръдна клетка, електрокардиограма, ехокардиография, магнитно-резонансна томография на сърце.

Заклучения: В резултат са обобщени и анализирани данните от анамнезата, статуса, лабораторните и инструментални методи, както и лечебният подход.

Представени са основни тенденции в диагностицирането, протичането и лечението на заболяването.

Ключови думи: Коксаки вирус, миокардит, дилатативна кардиомиопатия, сърдечна недостатъчност.

Библиография:

1. Търновска Р. Кардиология, МУ-София, 2017
2. Mason, J. W. (2003). Myocarditis and dilated cardiomyopathy: an inflammatory link. Cardiovascular research, 60(1), 5-10.

E-mail address: liubo239@abv.bg, lgmircheva@abv.bg

СЕКЦИЯ „СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА, КЛИНИЧНИ ПРОУЧВАНИЯ“

ОЦЕНКА КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ ПРИ ПАЦИЕНТИ СЪС ЗАХАРЕН ДИАБЕТ, ИЗПОЛЗВАЩИ СИСТЕМИ ЗА ПРОДЪЛЖИТЕЛНО ГЛЮКОЗНО МОНИТОРИРАНЕ

Цветелина Тотомирова¹, Мила Арнаудова², Николай Костадинов³

¹ Клиника по Ендокринология и болести на обмяната, ВМА-София

² МБАЛ ВИТА, София

² Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас, 8010, България

QUALITY OF LIFE ASSESSMENT IN DIABETIC PATIENTS USING CONTINUOUS GLUCOSE MONITORING SYSTEMS

Tzvetelina Totomirova², Mila Arnaudova², Nikolay Kostadinov³

¹ Clinic of Endocrinology and metabolic disease, MMA, Sofia

² MBAL VITA, Sofia

³ Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

Въведение: Настоящите препоръки определят необходимостта от минимум четирикратно замерване на кръвните захари при пациентите със захарен диабет дневно. Системите за продължително глюकोзно мониториране използват глюкозният сензор, който се имплантира в подкожието и измерва интерстициална глюкоза на всеки 1-5 минути, а замерените стойности се показват на дисплей. Използването им е свързано с редица предимства и недостатъци, но качеството на живот на пациентите не е еднозначно определена.

Цел: Да се оцени качеството на живот при пациенти със захарен диабет, използващи системи за продължително глюкозно мониториране.

Материали и методи: Изследваната група включва 106 пациенти (60 мъже, 46 жени; средна възраст 58.23 ± 10.81 год.), 21 пациенти с тип 1 ЗД (на интензифицирана терапия) и 85 пациенти с тип 2 ЗД (33 – на перорална терапия, 31 – на премиксиран инсулин, 21 – на интензифициран инсулинов режим). Пациентите бяха проследени за 16 седмичен период като през първите 4 седмици са провеждали мониториране на кръвните захари със самостоятелно замерване на последните в осем-точков профил (първи период), а през последващите 12 седмици са провеждали продължително глюкозно мониториране (втори период). В края на първи и втори период беше проведено изследване на HbA1c и бе проведена анкета за оценка на качеството на живот.

Резултати: Сравнението на качеството на живот през първия и втория период на проследяване показва значително подобрение на контрола при използване на глюкозен сензор ($p < 0.05$). Подобрението е по-силно изразено в групата на интензифицирана инсулинова терапия, независимо дали се касае за тип 1 или тип 2 захарен диабет. Нивото на познаване от пациентите на правилата за проследяване на гликемичния контрол не корелира с нивото на техния настоящ контрол според съответния показател ($p = 0.23$). Не се отчита разлика в резултатите според възрастта и пола. Не се отчита и разлика в нивата гликирания хемоглобин между двата проследявани периода ($7.42 \pm 0.44\%$ vs $7.28 \pm 0.30\%$, $p = 0.32$)

Заклучение: Въпреки разнопосочните данни за оптимизиране на качеството на живот сред пациентите с тип 1 и тип 2 захарен диабет, използващи системи за продължително глюкозно мониториране, нашето проучване потвърждава позитивния ефект на CGM върху самоувереността, надеждността и независимостта от заболяването, особено при пациентите използващи инсулин и склонни към по-чести хипогликемични епизоди [1, 2].

Ключови думи: захарен диабет, качество на живот, глюкозни сензори.

Библиография

1. Speight, J., Choudhary, P., Wilmot et al, 2023. Impact of glycaemic technologies on quality of life and related outcomes in adults with type 1 diabetes: a narrative review. *Diabetic Medicine*, 40(1), p.e14944.
2. Chesser H, Srinivasan S, Puckett C et al. Real-time continuous glucose monitoring in adolescents and young adults with type 2 diabetes can improve quality of life. *Journal of Diabetes Science and Technology*. 2022, 23:19322968221139873.

E-mail address: cvet@gbg.bg, n.kostadinov_m.d@abv.bg

МЕДИЦИНА БАЗИРНА НА ДОКАЗАТЕЛСТВА: МЕЖДУ ПРАВОТО, ИНТЕРЕСА И НАУКАТА

Мария Петрова

Европейски институт по медицинско право, здравен мениджмънт и обществено здраве

EVIDENCE-BASED MEDICINE: BETWEEN LAW, INTEREST AND SCIENCE

Maria Petrova

European Institute of Medical Law, Health Management and Public Health

Въведение: В стремежа за научен растеж, постижения, развитие медицината е една от най-важните сфери, с допирни точки и влияния върху целия заобикалящ ни свят. В днешното време, когато медицината е много повече от етично регулирани наука и изкуство, когато се намесват интереси – икономически, гео-политически, социални, кой носи отговорност за лъжливата псевдонаука и кога трябва да се намеси правото и кой защитава обществата от това „научно престъпление“.

Цел: Настоящата разработка си поставя за цел да разгледа етичните и правни аспекти на медицината базирана на доказателства, като разглежда отговорността, която следва да се носи за създаване и популяризиране на псевдонаука, в сферата на медицината и общественото здраве. С разрастването на глобални проблеми в сферата на общественото здраве като – фалшиви лекарства, анти-ваксинални движения, опасни медицински изделия, експертиза базирана на интереса, а не на доказателства и науката, както и множеството „псевдонаучни“ публикации е редно да поставим на вниманието на аудиторията темата за „глобалната отговорност“ по опазване на общественото здраве. Може ли правото да регулира в световен мащаб тези процеси и може ли да се търси отговорност за това?

Материал и методи: Събраните данни в хода на проучването се анализират чрез сравнително правен анализ, за да се оценят правилно пропуските в системата по създаване

на медицина базирана на доказателства, отчитайки влиянието на интереса и науката и ограниченията на различните юрисдикции. Сравнително правен анализ разглежда законодателствата на различните държави, техните процедури за одобрение и пускане на пазара на лекарства и медицински изделия, като търси основните слабости и пропуски, които могат да бъдат отстранени. Поставя се въпрос основно глобалната възможност за регулация на този тип процеси. В разработката се преглеждат дела срещу учени, за техни публикации, на които се основават различни „добри медицински практики“ или заключения в съдебни процеси, както дела на публични личности, които чрез мнението си повлияват общественото здраве,

Резултати: В разработката се обръща внимание на известни съдебни дела, свързани с лекарствени продукти и медицински изделия, които се водят в САЩ, ЕС и Азия, като основните моменти, на които се обръща внимание са: събиране, анализ и прилагане на доказателства: 1. в областта на клиничните изпитвания, както за лекарства, така и за медицински изделия; 2. създаването на "добра медицинска практика" според водещи изследователи и центрове; 3. доказателствата, на които се основава експертизата по дела за злоупотреби, както и 4. фалшивите новини, свързани с лъжливата - псевдонаука, влияеща върху развитието на общественото здраве.

Заключения: Разработката се фокусира върху сложната конфигурация от политика, финансови интереси, етика и право в областта на медицината, основана на доказателства - глобален проблем, чието решение трябва да залегне в основата на медико-правните въпроси и дискусии на форума.

Ключови думи: Обществено здраве, регулиране, медицина основана на доказателства, медицинско право, случаи на добра практика, отговорност в научната дейност.

Библиография

1. Съдебна практика- Lexus- Nexsus; 2 Medical law journal -WAML, 3. Health care Law Journa

E-mail address: mpetrova@lexmedicabg.com

БЛОКЧЕЙН В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Веселин Чобанов

Технически Университет София

BLOCKCHAIN IN HEALTHCARE

Veselin Chobanov

Technical University of Sofia

Въведение: Здравната информация за пациентите е ключов ресурс в областта на здравеопазването, но тя често е фрагментирана и недостъпна за различните лекари и свързаните с тях лечебни заведения, здравни и други институции.

Този проблем има сериозно отражение върху базите данни с медицинска информация и оказва влияние върху: точността на диагнозите, прилаганото лечение, проследимостта на ефекта от терапията, съответно върху качеството на здравните грижи, което може да доведе до сериозни последици за общественото здраве. В съчетание с това управлението на огромни количества медицински данни е сложна задача и изисква сигурност и прозрачност.

Цел: Настоящата разработка се фокусира върху използването на блокчейн технологията в здравеопазването за подобряване на съхранението и споделянето на медицински данни на пациентите. Като анализира ползите и предизвикателствата на блокчейн технологията в контекста на здравеопазването, статията има за цел да подчертае значението на централизирания и сигурен достъп до здравна информация и да привлече вниманието към възможностите, които блокчейн технологията предоставя.

Материал и методи: Използван е сравнителен анализ на актуална литература, научни статии и технически спецификации за приложението на блокчейн технологията в здравеопазването, вкл. са разгледани и анализирани успешни пилотни проекти, които оптимизират медицинските данни и улесняват сътрудничеството между лекар, пациент и институции.

Резултати: Блокчейн технологията предлага решение на проблема с фрагментираната медицинска информация и нейната сигурност. Използването на този иновативен подход позволява създаването на централизирана и сигурна платформа, в която медицинските бази данни са достъпни по всяко време и от всяка здравна организация, но при условия, гарантиращи сигурността на процеса и сигурността на достъпа. Отражението на тази сигурна, достъпна технология за събиране и анализ на медицински бази данни се наблюдава в усъвършенстването на процесите за превенция, профилактика, диагностика, лечение, терапия на пациентите, респективно подобряване на общественото здраве на различни нива. Блокчейн технологията за медицинските бази данни подобрява контрола върху здравната информация и осигурява нейната постоянна актуалност и достъпност.

Заклучения: Използването на блокчейн технологията в здравеопазването е иновативно и обещаващо решение за подобряване на съхранението и управлението на медицински данни. То създава възможности за по-добра координация между участниците в процесите, по-добър и ефективен контрол, по-прозрачен анализ на данните, респективно по-голяма сигурност и основано на данни подобряване на общественото здраве. В бъдеще блокчейн технологията трябва да се превърне в стандарт в здравеопазването като част от цифровизацията, интелигентните системи и електронното здравеопазване, за да се улесни достъпът до точни и актуални медицински данни по всяко време.

Ключови думи: Блокчейн технология, здравеопазване, медицински данни, сигурност.
E-mail address: vesselin_chobanov@tu-sofia.bg

ТЕНДЕНЦИИ ПРИ КЛИНИЧНИТЕ ПРОУЧВАНИЯ НА РАДИОФАРМАЦЕВТИЦИ

Радина Младенова¹, Асена Сербезова²

¹ Монрол България, София, ул. Банско шосе 128

² Медицински университет – София, София 1527, ул. „Бяло море” № 8

TRENDS IN CLINICAL STUDIES OF RADIOPHARMACEUTICALS

Radina Mladenova¹, Asena Serbezova²

¹ Monrol Bulgaria, Sofia, 128 Bansko Shose Street

² Medical University - Sofia, Sofia 1527, 8 Bvalo More Street

Радиофармацевтиците са ключов компонент на нуклеарната медицина и са от решаващо значение за лечението на онкологични и други заболявания. Последните постижения в областта показват, че разработките на нови радиофармацевтици са с фокус върху тераностичните препарати.

Въведение: Нуклеарната медицина е неразделна част от съвременното здравеопазване. Тя използва биомолекули, маркирани с радиоактивни изотопи, чрез които е възможно наблюдението на функциите на различни органи и тъкани.

Цел: Проучването цели да направи конкретен анализ на броя проведени клинични изпитвания на радиофармацевтични лекарства за конкретен период (01.01.2010 г.- 01.12.2022г.)

Материали и методи: Емпирично проучванена на проведените клинични изпитвания на най- разпространените радионуклиди [1, 2, 3, 4] – за период от 01.01.2010 г.- 01.12.2022 г.

Резултати: Анализирани са база данни от глобални клинични изпитвания, като са включени клинични изпитвания на най-разпространените радионуклиди за лечение и диагностика от Фаза 1/2 и по-високи, които са започнали между 1 януари 2010 г. до 01 Декември 2022 г. ⁹⁰Y, ¹⁷⁷Lu, ²²³Ra и ¹³¹I представляват най-големия дял клинични изпитвания през последните 10 години.

Заклучения: Този анализ, въпреки че не е изчерпателен и е само моментна снимка във времето, показва че преобладаващия сегмент от изследвания е фокусиран върху тераностичните радиофармацевтични лекарства.

Ключови думи: Радиофармацевтици, нуклеарна медицина, лекарствени продукти.

Библиография:

1. <https://clinicaltrials.gov/>
2. <https://data.europa.eu/doi/10.2760/642561>
3. Ralph W., Herrmann K., Schwaiger M., Lewis J., Solomon S., McNeil B., Radiotheranostics: a roadmap for future development, www.thelancet.com/oncology Vol 21 March 2020

E-mail address: radina.mladenova@abv.bg, assena.stoimenova@foz.mu-sofia.bg

ЗАВИСИМОСТ МЕЖДУ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ НА ПАЦИЕНТИТЕ С ТИП-2 ЗАХАРЕН ДИАБЕТ И НАСТЪПИЛИТЕ УСЛОЖНЕНИЯ

Николай Костадинов¹, Цветелина Тотомирова²

¹ Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас, 8010, България

² Клиника по Ендокринология и болести на обмяната, ВМА-София

DEPENDENCE BETWEEN THE QUALITY OF LIFE OF PATIENTS WITH TYPE-2 DIABETES AND THE OCCURRING COMPLICATIONS

Nikolay Kostadinov¹, Tzvetelina Totomirova²

¹ Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

² Clinic of Endocrinology and metabolic disease, MMA, Sofia

Въведение: Захарният диабет е едно от най-прогресивно нарастващите хронични заболявания на 21-ви век и има голям ефект върху качеството на живот на пациентите. Съвременната медицинска практика определя заболяването като важен рисков фактор за развитие на тежки инвалидизиращи усложнения, повишена нужда от медицински грижи, влошено качество на живот и преждевременна смърт. ЗД е значително и нарастващо предизвикателство за общественото здраве, огромна тежест върху засегнатите хора и техните семейства и основна причина за слепота, бъбречна недостатъчност, инфаркти, инсулт и ампутация на долни крайници. Неконтролираният диабет е свързан с развитието на усложнения, които могат да компрометират свързаното със здравето качество на живот и да увеличат риска от смъртност.

Цел: Целта на настоящото проучване е да се оцени удовлетвореността и свързаното със здравето качество на живот при лицата страдащи от диабет тип-2, с или без реализирани хронични усложнения на заболяването.

Материал и метод: Изследвани и анкетирани през периодът ноември 2022 г. – април 2023 г. са 40 пациенти, съответно 20 мъже и 20 жени със захарен диабет тип 2, с или без диагностицирани хронични усложнения на заболяването. Същото е осъществено с помощта на въпросник съставен от 69 въпроса, разпределени в 3 групи.

Резултати: Пациентите със ЗД и реализирани усложнения са не само физически болни, но имат и по-ниска самооценка за качество на живот, в сравнение с тези без усложнения. Захарният диабет засяга качеството на живот при пациентите на различни нива-болка, дискомфорт, подвижност са основните проблеми, които засягат качествено на живот на пациентите с диабет.

Данните от нашето проучване потвърждават зависимостта между качеството на живот на пациентите със захарен диабет тип 2 и реализирани усложнения.

Ограничение на нашето проучване е сравнително малкия брой проследени пациенти.

Изводи: Хората, живеещи с диабет са изложени на риск от развитие на няколко инвалидизиращи и животозастрашаващи усложнения. Качеството на живот при пациентите със захарен диабет може да бъде засегнато на различни нива, като редовната му оценка би била ключът за подобрене на тяхното емоционално благополучие, самочувствие и цялостният контрол на заболяването.

Ключови думи: захарен диабет тип-2, качество на живот, усложнения.

E-mail address: n.kostadinov_m.d@abv.bg, cvet@gbg.bg

ВРЪЗКАТА МЕЖДУ НИВАТА НА НА ТИРОИД-СТИМУЛИРАЩИЯ ХОРМОН И ANTI TPO С КЛИНИЧНИТЕ РЕЗУЛТАТИ ПРИ АСИСТИРАНАТА РЕПРОДУКЦИЯ

Марияна Йорданова¹, Ангелина Андреева²

¹ Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас, 8010, България

² МЦРМ “Нова Радост“- Варна

THE RELATIONSHIP BETWEEN THYROID-STIMULATING HORMONE AND ANTI-TPO LEVELS WITH CLINICAL OUTCOMES IN ASSISTED REPRODUCTION

Marijana Yordanova¹, Angelina Andreeva²

¹ Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

² MCRM "Nova Radost" - Varna

Въведение: В последните години нараства броя на младите жени с тиреоидна дисфункция, придружаващ стерилитет и репродуктивни неуспехи [1, 2]. Серумните нива на тиреоид-стимулиращия хормон (TSH) и антипероксидазните антитела (anti TPO) са най-добрият индикатор за оценка на функционалното състояние на щитовидната жлеза [3].

Целта на това проучване е да се установи връзката между нивата на TSH и anti TPO с клиничните резултати при асистираната репродукция

Материал и метод: В проучването участват 100 жени на средна възраст 37.5 ± 5.7 (25÷50) години, преминали през МЦРМ „Нова Радост“ за периода 01.2020г-01.2021г. Изследвани са нивата на TSH и на anti TPO при първоначалното посещение (V1). При $0.34 \leq TSH \leq 2.5 \text{ uIU/mL}$ и/или високи anti-TPO се започва лечение. Нивата на TSH се изследват с CLIA метод (Access2 B.Coulter-USA), а anti-TPO чрез ELISA метод (Alegria-Orgentec Diagnostika).

Статистически анализ: дескриптивен, t-тест, ANOVA.

Резултати. Стойностите на TSH непосредствено преди in vitro процедурата (V2) показват тенденция към различие към по-ниски стойности (SMD 1.75 uIU/mL ; IQR $1.10\text{-}2.22 \text{ uIU/mL}$) спрямо V1 (SMD 2.09 uIU/mL ; IQR: $1.33\text{-}2.58 \text{ uIU/mL}$; $p=0.0638$), съответстващо на препоръките на Американската тиреоидна асоциация. По критерии бременност и протичане, пациентките са разделени на 3 групи: с бременност и раждане (Preg1 $n=54$), без бременност (Preg2 $n=32$) и неуспешна бременност със загуба на плода (Preg3 $n=14$). Наблюдава се статистически значима разлика между стойностите на TSH в Preg1 (1.46 uIU/mL ; IQR $1.06\text{-}2.08 \text{ uIU/mL}$) и Preg2 група (2.10 uIU/mL ; IQR $1.57\text{-}3.02 \text{ uIU/mL}$; $p=0.0228$). Само при две жени с повишените стойности на anti-TPO ($n=14$) е настъпила бременност и раждане, което отразява ролята на абнормния имуноен отговор в репродукцията.

Заклучение: Жените с ниво на TSH над 2.5 или $<0.34 \text{ uIU/mL}$ и високи Anti TPO имат по-висока честота на репродуктивни неуспехи. Промените в тиреоидната функция и автоимунитета са фактори, изискващи добър контрол на нивата на TSH за постигане на желана бременност при асистирана репродукция.

Ключови думи: TSH, Anti-TPO, асистирана репродукция, бременност

Библиография:

1. Brown, E.D.L.; Obeng-Gyasi, B.; Hall, J.E.; Shekhar, S. The Thyroid Hormone Axis and Female Reproduction. Int. J. Mol. Sci. 2023, 24, 9815. <https://doi.org/10.3390/ijms24129815>
2. American Thyroid Association Guidelines, Keith C. Bible, et al., Thyroid. Mar 2021. 337-386. <http://doi.org/10.1089/thy.2020.0944>
3. David Unuane, Brigitte Velkeniers, "Impact of thyroid disease on fertility and assisted conception", Best Practice & Research Clinical Endocrinology & Metabolism, Volume 34, Issue 4, 2020, 101378, ISSN 1521-690X,

E-mail address: m.jordanova.doc@abv.bg

АНАЛИЗ НА ПУБЛИЧНИТЕ РАЗХОДИ ЗА ЛЕЧЕНИЕ НА ХИПЕРТОНИЯ С АСЕ-ИНХИБИТОРИ И САРТАНИ

Диян Господинов¹, Николай Герасимов², Елена Диянова³, Зорница Миткова³

¹Тракийски Университет, Медицински факултет, Стара Загора,

² Тракийски Университет, Медицински колеж, Стара Загора

³ Фармацевтичен Факултет, Медицински Университет София

AN ANALYSIS OF THE PUBLIC COSTS OF TREATING HYPERTENSION WITH ACE-INHIBITORS AND SARTANS

Diyan Gospodinov¹, Nikolay Gerasimov², Elena Dianova³, Zornitsa Mitkova³

¹ Trakia University, Faculty of Medicine, Stara Zagora,

² Thracian University, Medical College, Stara Zagora

³ Faculty of Pharmacy, Medical University, Sofia

Въведение: Хипертонията е сред основните социалнозначими заболявания, с изключително широко разпространение в България. Разходите за лечение на пациентите варират значително между отделните европейски държави, което се дължи на разликите в системите на здравеопазване и нивото на доходите. Сред страните със среден доход като България и Сърбия, разходите на глава от населението са сред най-високите - над 1300 долара [1]. Разходите за сърдечно-съдови заболявания, като част от общите разходи за здравеопазване, варират - от 10% в Швеция до над 22% в България [2].

Цел: Целта на изследването е да се анализират промените в публичните разходи за лечение на хипертония с две основни групи лекарствени продукти - АСЕ-инхибитори и сартани.

Материал и методи: Извършен е ретроспективен преглед на годишните реимбурсни разходи на НЗОК за периода 2016-2021 г. съгласно данните за реимбурсна сума и брой опаковки, публикувани на официалния интернет адрес на НЗОК [3]. Разликата в цената на продуктите е проследена чрез сайта на Националния Съвет по ценообразуване и реимбурсиране.

Резултати: Ретроспективният преглед показва намаление на публичните разходи. Разходите за сартани са по-ниски през 2019 спрямо 2016 г. с 278218 лв. Разходите за АСЕ-инхибитори намаляват с 943580.46 лв. през 2021 спрямо 2016 г. Повишението на публичните разходи за Fosinopril и Zofenopril е незначително, а по отношение на Eprosartan и

Candesartan е съществено (92899 и 211892 лв). Референтната стойност за дефинирана дневна доза (ДДД) остава непроменена при голяма част от разглежданите продукти или намалява в резултат от външното референтно ценообразуване, свързано с намалението на цените на лекарствените продукти.

Заключения: Проучването показва, че за разглеждания период референтната стойност за ДДД на сартаните и АСЕ -инхибиторите намалява и публичните разходи за лечение с тези две групи лекарствени продукти също намаляват. Това може да се обясни с терапевтичната конкуренция и повишаващата се употреба на фиксирани дозови комбинации в кардиологията, съгласно международните препоръки, с големия брой генерици, навлизащи на пазара и с външното референтно ценообразуване, което повлиява намалението на цените на отделните лекарствени продукти.

Ключови думи: публични разходи, сартани, АСЕ - инхибитори, референтна стойност за ДДД.

Библиография

1. Timmis A, Townsend N, Gale C et al., European Society of Cardiology: Cardiovascular Disease Statistics 2019, *European Heart Journal*, 2020, 41 (1): 12- 85, [https://doi.org/ 10. 1093 /eurheartj/ehz859](https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehz859)
2. Eurostat. HEDIC. Health Expenditures by Diseases and Conditions. Available from: URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3888793/7605571/KS-TC-16-008-EN-N.pdf>
3. НЗОК. Справки за брой болни и реимбурсна сума, 2016 – 2019

E-mail address: diyan_gospodinov@abv.bg, nik.gerasimov.phd@gmail.com, 105328@students.mu-sofia.bg, zmitkova@pharmfac.mu-sofia.bg

КАЧЕСТВОТО В ИЗВЪНБОЛНИЧНАТА МЕДИЦИНСКА ПОМОЩ

Галинка Павлова

Факултет по обществено здраве, МУ-София, София 1527, ул. „Бяло море“ № 8

QUALITY OF THE OUTPATIENT CARE

Galinka Pavlova

Faculty of Public Health, Medical University – Sofia, Sofia 1527, str."Byalo more" №8

Разминаването между потребности, очаквания и резултати на различните потенциални потребители на здравни услуги, е предпоставка за съществуване на редица предизвикателства в сектора и нарастваща негативна оценка на преобладаваща част от обществото към качеството на медицинската дейност у нас и здравеопазването като цяло.

Целта на разработката е чрез един от подходите на А. Донабедиан за определяне на качеството на медицинската дейност, да се проучат структурите, процесите и резултатите при предоставяне на ИБП.

Материали и методи: В изследването са използвани документален и социологически методи.

Резултати и изводи: Качеството в ИБП са функция на организационни, нормативни и финансови дефицити. Напредъкът към по-ефективни и по-качествени здравни грижи е

бавен и незадоволителен, изискващ съществено приоритизиране на дейностите в ИБП и системен контрол.

Ключови думи: качество на медицинската дейност, извънболничната помощ

E-mail address: doc.gpravlova@gmail.com

НЕИНВАЗИВНА ДИАГНОСТИКА НА ДИСПЕПТИЧНИ СИМПТОМИ

Пламена Хараланова
СМДЛ “Лина”, Бургас

NON-INVASIVE DIAGNOSIS OF DYSPEPTIC SYMPTOMS

Plamena Haralanova
SMDL "Lina", Burgas

Въведение: Стомашният карцином е шестият по честота карцином и четвъртата причина за смърт свързана с карцином според СЗО. Диагностиката на ранните стадии на рака на стомаха, както и на преканцерозните състояния на стомаха се диагностицират трудно и обикновено в напреднал стадий [1]. Една от причините за това е подценяването от пациентите на диспептичните симптоми и избягването на ендоскопското изследване поради страх от инвазивната процедура, свързана с известен дискомфорт.

Целта на изследването е представяне на панел от серумни биомаркери за оценка на състоянието на стомашната лигавица в различните отдели на стомаха [2].

Материал и методи: Разглежда се диагностичното значение на панел от серумни биомаркери за оценка на състоянието на стомашната лигавица в различните отдели на стомаха - Пепсиноген I, Пепсиноген II, Гасрин-17, отношение Пепсиноген I/ПепсиногенII и антитела от клас Ig G към Хеликобактер пилори. Коментират се няколко диагностични профила, характеризиращи и насочващи както към морфологични изменения на стомашната лигавица като хроничен атрофичен гастрит с възможност за локализация на засегнатата област, така и към функционални нарушения като повишена или намалена киселинност.

Представени са обобщени данни от най-често наблюдаваните изменения от изследваните с Гастропанела пациенти в лаборатория “Лина” със съответна интерпретация на резултатите [3, 4].

Заключения: Гастропанелът е специфичен за стомаха, лесен, неинвазивен и достъпен лабораторен инструмент за отсяване на пациентите, които наистина се нуждаят от гастроскопия. Правилното провеждане и интерпретация на теста може значително да улесни откриването в ранен стадий на най-важните преканцерози на стомаха - ХБ инфекция и ХАГ и така да подпомогне клиницистите в диагностицирането на стомашните заболявания в ранен етап.

Ключови думи: стомашен карцином, серумни биомаркери за оценка на състоянието на стомашната лигавица, гастропанел

Библиография:

1. Fuchs, C. S., & Mayer, R. J. (1995). Gastric carcinoma. *New England Journal of Medicine*, 333(1), 32-41.
2. Dottori, L., Pivetta, G., Annibale, B., & Lahner, E. (2023). Update on serum biomarkers in autoimmune atrophic gastritis. *Clinical Chemistry*, 69(10), 1114-1131.
3. Syrjänen, K. (2016). A panel of serum biomarkers (GastroPanel®) in non-invasive diagnosis of atrophic gastritis. Systematic review and meta-analysis. *Anticancer Research*, 36(10), 5133-5144.
4. Syrjänen, K., Eskelinen, M., Peetsalu, A., Sillakivi, T., Sipponen, P., Härkönen, M., ... & Fan, Z. P. (2019). GastroPanel® biomarker assay: The most comprehensive test for *Helicobacter pylori* infection and its clinical sequelae. a critical review. *Anticancer Research*, 39(3), 1091-1104.

E-mail address: pl_h@abv.bg

ГРИЖА ЗА „МАЛКИТЕ“ ОЧИ - ДЕТСКО ЗРЕНИЕ, СКРИНИНГ И ОСВЕДОМЕНОСТ ЗА ОЧНИТЕ ЗАБОЛЯВАНИЯ

Зийнеб Исуф, Ивелина Питакова

¹ Медицински факултет, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас, 8010, България

CARE FOR "LITTLE" EYES - CHILDREN'S VISION, SCREENING AND EYE AWARENESS

Zeineb Isuf, Ivelina Pitakova

¹ Faculty of Medicine, Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

Въведение: Човешкото око е един от най-важните сетивни органи, благодарение на който се възприема над 95% от информацията за заобикалящия ни свят. В периода на израстването всичко ново се опознава чрез очите [1, 2]. Детската зрителна система се развива много динамично. Тя се характеризира с пластичност и чувствителност - лесно подтискане на зрителната функция, което е в основата на развитието на много очни заболявания при децата [3, 4]. Те повлияват нервно-психическото им развитие, което води до нарушено качество на живот.

Цел: Целта на настоящото проучване е да се оцени ролята на скрининговите програми за развитието на детското зрение като се дискутират основните причини за това.

Материали и и методи: Анализирани са две групи деца - едната е от скрининг осъществен от доброволци на Lions International проведен в СУЕО „Ал. С. Пушкин“ – Варна. Обхваща деца от 1-ви и 2-ри клас за периода 10.2021г. А втората група - от скрининг в средно училище – СУ „Отец Паисий“ обл. Бургас. Включени са 30 деца на възраст 6-7 години, посещаващи подготвителен и първи клас за периода 10.2023г., като се предвижда скринингът да продължи. Изследването на първата група бе осъществено чрез специален детски апарат Plus Optix, осигурен от Lions Club. Очният скрининг включва: оглед на ПОС за структурни аномалии, изследване на зрителна острота за близо и далече - едноочно и двуочно, изследване на зенични реакции, на цветно зрение с таблица на Ишихара и кавър тест.

Резултати: При провеждането на първия скрининг, който обхваща 154 деца, установихме, че: при 128 (83,1%) от изследваните деца не се наблюдават структурни аномалии на ПОС и/или намалена ЗО. Децата, при които се установяват зрителни нарушения са 26 (16,9%) и са насочени за преглед. От втория скрининг на 30-те деца установихме, че: 23 от изследваните деца (76,7%) имат нормална зрителна острота- повече от 0,8 при едноочно и двуочно зрение. Пет (16,7%) от децата са с намалено зрение под 0,8 на едното и/или двете очи. Децата с визус под 0,6 са само 2 (6,7%). При изследваните деца не е установена цветна слепота или страбизъм.

Заклучение: Провеждането на скринингови програми на зрение сред децата е от огромно значение. Първичната профилактика е най-сигурният начин за откриване и лечение на зрителните нарушения. Важна роля в превенцията играят както личните лекари, така и родителите. Те трябва да са запознати с основните симптоми на очните заболявания. и да предприемат регулярно проследяване на състоянието.

Ключови думи: скрининг, амблиопия, астигматизъм, миопия, хиперметропия, страбизъм

Библиография:

1. American Academy of Ophthalmology, Eye Screening for Children, 2021
2. American Academy of Ophthalmology, Childhood Eye Diseases and Conditions, 2020
3. American Association for Pediatric Ophthalmology and Strabismus, Vision Screening Recommendations, 2022
4. Димитрова, К., Съвременни аспекти на офталмопедиатричната здравна грижа, Сестринско дело, 2022, том 54, №2, 14-2

E-mail address: ziyneb.isuf@gmail.com

ОЦЕНКА НА ПСИХОЛОГИЧНИЯ СТРЕС И АКАДЕМИЧНА УСПЕВАЕМОСТ ПРИ СТУДЕНТИ МЕДИЦИ В ПЕРИОД НА ИЗПИТНА СЕСИЯ

**Мариана Йорданова, Йордан Георгиев, Габриела Карабойчева, Нина Нинова,
Ширин Маринова**

¹ Медицински факултет, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас, 8010, България

ASSESSMENT OF PSYCHOLOGICAL STRESS AND ACADEMIC PERFORMANCE IN MEDICAL STUDENTS DURING THE EXAMINATION SESSION

**Mariana Yordanova, Yordan Georgiev, Gabriela Karaboycheva, Nina Ninova, Shirin
Marinova**

¹ Faculty of Medicine, Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

Въведение: Обучението по медицина е едно от най-трудните и студентите често са подложени на стрес и силен натиск в академично и клинично отношение поради необходимост от много интензивни часове на самоподготовка, практика и адаптация към отговорностите. Изпитният стрес (безпокойство и напрежение) е неразделна част от обучението. Малко ниво на стрес действа мотивиращо за по-добра работа и успехи, но

дистресът по време на изпит може да намали успеваемостта и справянето с академични и учебни цели.

Цел: Да се оценят нивата на психо-емоционалния стрес при студенти медицина по време на изпитна сесия и как той се отразява на академичните им постижения.

Материал и методи: В проучването са включени 90 студенти от 1,2 и 4 курс (13 мъже и 77 жени) на средна възраст 21.1 ± 2.2 год.), интервюирани по време на лятна изпитна сесия в период 15-30.06.23 по дисциплини биология, биохимия и клинична лаборатория. Проучването е по одобрен проект НИХ-494/2023.

Проведена е анкета с 12 въпроса, с цел субективна оценка на трудността на изпита, нивото на стрес, съответни субективни психически и/или физически усещания, както и личното мнение като степен за справяне с него. *Статистически анализ:* Дескриптивен, параметричен Т-тест, ANOVA, корелационен анализ.

Резултати: Студентите от трите курса оценяват еднакво по степен трудността на изпитите. Установи се умерена, статистически значима взаимовръзка ($r=0,2343$; $p=0.027$) между тежестта на изпита и нивата на индивидуален стрес. Субективната оценка за стресово състояние намалява с академичната година обучение и се различава статистически значимо в групата студенти от 4 курс, спрямо 1 и 2 курс. Тези данни корелират добре с резултатите от индивидуалната оценката за справяне ($r=0,3014$; $p=0.004$) и овладяване на стреса в тази група. Интересно е, че студентите от 1 курс отделят по-малко време за подготовка от колегите си от останалите 2 курса, със статистически значима разлика ($p=0.005$ и $p=0.037$). Корелационни зависимости между времето отделяно за подготовка за изпита от страна на студента и субективната оценка на стрес и успеваемостта (преподавателско оценяване) не се установи.

Заключение: Необходимост от повече време за подготовка за изпитите, по-добра организация и ефективност на учебната програма, съобразена с преходите между базите, равномерно разпределение на колоквиумите през семестъра и повече развлекателни и спортни мероприятия в университета за създаване на колективен дух, са основните препоръки на студентите към университетското ръководство за намаляване на академичния стрес.

Ключови думи: стрес, студенти по медицина, изпит, академична успеваемост

E-mail address: m.jordanova.doc@abv.bg, gabs_666@abv.bg, ninaninova372@gmail.com, shishim2002@abv.bg

ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ И 3D МОДЕЛИРАНЕ В МЕДИЦИНАТА. НАШИЯТ ОПИТ

Христо Бозов^{1,2}, Красимир Кралев¹, Евдокия Сотирова^{1,3}

¹ Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас, 8010, България,

² „Комплексен Онкологичен Център - Бургас“ – ЕООД, бул. „Демокрация“ 86, Бургас

³ УМБАЛ Бургас, Бургас, бул. Ст. Стамболов 73

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND 3D MODELING IN MEDICINE. OUR EXPERIENCE

Hristo Bozov^{1,2}, Krasimir Kralev¹, Evdokia Sotirova^{1,3}

¹ Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

² Oncology Complex Center - Burgas, 86 Demokratsiya Blvd, Burgas

³ UMBAL Burgas Hospital, Bulgaria, Burgas, St. Stambolov street 73

Въведение: Възможностите на изкуствения интелект (ИИ) все по-често се използват в процеса на обучение, включително и в областта на медицината и здравеопазването. 3D технологиите имат значително приложение в медицинската практика и влизат във всички аспекти на здравеопазването, включително диагностика, планиране на операции, обучение на медицински специалисти и изработване на медицински прототипи [1, 2]. Това дава нови възможности за предоставяне на информация и на здравни услуги.

Цел: Целта на настоящото изследване е да се направи проучване на възможностите за приложение на интелигентни решения и прилагане на 3D технологиите в медицината, по-конкретно върху изграждането на персонализирани 3D модели за планиране и изпълнение на различни медицински процедури. Представени са иновативни решения на екипа.

Материали и методи: Обект на настоящото проучване е актуалното състояние на проблема, чрез проучване на научни публикации, основно в световните бази данни Scopus и Web of Science, както и последният отчет на Европейската комисия от септември 2022 г. „Extended reality: opportunities, success stories and challenges (health, education), Final report“. Използвани са данни от направени изследвания на реални пациенти в УМБАЛ Бургас, както и изследвания, публикувани в бази от база данни с отворен достъп.

Резултати: Основните направления на приложение на технологиите за ИИ в медицината са: Диагностика на болести; Подпомагане на лекарите при вземане на решения, базирани на медицински данни и научни изследвания; Прогнозиране на епидемии и разпространение на болести; Управление на здравните записи и досиета; Персонализирано лечение; Телемедицина и консултации; Роботи за хирургия; Психично здраве.

Нашият опит е в отпечатване на тримерни модели е свързан с онагледяване на учебно съдържание и проектиране и отпечатване на тримерни модел, проектирани на база предоставени изследвания от ядрено-магнитен резонанс на счупвания на кости, тазово дъно и др.

За класификация на изображения (разпознаване на болести) са създадени и обучени невронни мрежи, като са използвани бази данни с отворен достъп:

- на рентгенови изображения на гръдния кош на възрастни пациенти с цел откриване на пневмония при пациенти с COVID-19. Анализирани са 29 986 рентгенови изображения за 16 648 за пациенти. Целта е обучение на невронната мрежа за откриване на COVID-19 на база рентгеново изображение.

- на 5 856 рентгенови изображения на гръдния кош на деца до 5 години (с пневмония и такива без пневмония).

Заклучения: Използването на съвременните технологии, предоставени от системите с ИИ, включително 3D технологии за по-добра визуализация и анализ на медицински изображения, като СТ и MRI сканиране, позволява по-ефективни методи за диагностика. Използването на невронни мрежи за анализ на медицински данни (медицински изображения, рентгенови снимки, СТ и MRI изображения) помага диагностицирането на заболявания и прогнозиране развитието на заболявания и вероятността за успех на определено лечение. 3D принтирането на мекотъканни структури, кости и т.н. подпомага вземането на решение в оперативната дейност.

Ключови думи: изкуствен интелет в медицината, 3D моделиране

Библиография:

1. Bose, Susmita, Sahar Vahabzadeh, and Amit Bandyopadhyay. "Bone tissue engineering using 3D printing." *Materials today* 16.12 (2013): 496-504.
2. Wang, Zhen, et al. "Pharmaceutical electrospinning and 3D printing scaffold design for bone regeneration." *Advanced drug delivery reviews* 174 (2021): 504-534.
3. Ha, Manh-Hung, and Oscar Tzyh-Chiang Chen. "Deep neural networks using capsule networks and skeleton-based attentions for action recognition." *IEEE Access* 9 (2021): 6164-6178.
4. Yan, Ke, et al. "A propagation-DNN: Deep combination learning of multi-level features for MR prostate segmentation." *Computer methods and programs in biomedicine* 170 (2019): 11-21.

E-mail address: hr_bozov@yahoo.com, esotirova@btu.bg

ЧУЖДОЕЗИКОВИТЕ УМЕНИЯ- КЛЮЧОВА ПРЕДПОСТАВКА ЗА ФОРМИРАНЕ НА ЕФЕКТИВНИ ИНТЕРКУЛТУРНИ КОМУНИКАЦИОННИ КОМПЕТЕНЦИИ У ЗДРАВНИТЕ СПЕЦИАЛИСТИ

Стоянка Николова^{1,2}

¹ УМБАЛ Бургас, Бургас, бул. Ст. Стамболов 73

² Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас, 8010, България

FOREIGN LANGUAGE SKILLS - A KEY PREREQUISITE FOR THE FORMATION OF EFFECTIVE INTERCULTURAL COMMUNICATION COMPETENCES IN HEALTH SPECIALISTS

Stoyanka Nikolova^{1,2}

¹ UMBAL Burgas Hospital, Bulgaria, Burgas, St. Stambolov street 73

² Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

Въведение: Глобалната интернационалната мобилност и миграцията на големи потоци от хора са необратими и трудно контрулируеми процеси, които водят до конституирането на едно ново мултикултурно и мултиезично общество, характеризиращо се с интензивно лингвистично и културно разнообразие [1, 2]. Сектор здравеопазване е изключително засегнат от динамиката на тези процеси. Необходимостта от развитие и имплементиране на адекватна културосенситивна здравна политика е императив, а способността на здравните

специалисти да придобият и развият ефективни интеркултурни комуникационни умения от съществено значение за успешна професионална реализация и качествена здравна грижа [3, 4].

Цел: Статията повдига въпроса за важността на адекватни чуждоезикови компетенции като необходима първа стъпка за изграждане и развитие на ефективни интеркултурни комуникационни умения. За тази цел се анализира ключовата роля на чуждоезиковите знания като незаменим елемент от необходимите на здравните специалисти интеркултурни комуникационни компетенции.

Материал и методи: Обект на изследването са научна литература по темата и лични наблюдения и интервюта със здравни специалисти.

Резултати: Придобиването и развитието на адекватни интеркултурни комуникационни умения без основното средство за комуникация – езика е силно лимитирано, често дори *causa perdata*.

Заключения: Съвременната реалност се характеризира с мултикултурност и мултиезичност и в този контекст владението на чужди езици е от първостепенно значение за изграждането и развитието на ефективни интеркултурни компетенции у здравните специалисти и задължителна предпоставка за качествена здравна грижа и успешна професионална реализация.

Ключови думи: чуждоезиков, интеркултурни, комуникация, здравеопазване, компетенции

Библиография:

1. Neune, G., L. Parmente, H. Stark, G. Zarate, Intercultural Competence, Council of Europe, May 2003, <https://rm.coe.int/16806ad2dd>
2. Doehla, D., The Importance of World Languages and Intercultural Competence, George Lucas Educational Foundation, 2015, <https://www.edutopia.org/discussion/importance-world-languages-and-intercultural-competence>
3. Gibson, D., & Zhong, M. (2005). Intercultural communication competence in the healthcare context. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(5), 621-634.
4. Diaz, D., G. Echeverry, A. Edjourian, & Y. Shqeirat, The Importance of Effective Intercultural Communication in Health Care, 2021, <https://medium.com/@dom2159419/the-importance-of-effective-intercultural-communication-in-health-care-fdc5eaa90833>

E-mail address: snikolovabs@gmail.com

КАЧЕСТВО НА ВЪЗДУХА И ДЕТСКО ЗДРАВЕ

Станислав Попов¹, Стела Найденова¹, Елена Моллова¹, Александър Димитров¹,
Даниел Петков^{1,2}, Валентин Стоянов^{1,2}

¹ Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ - Бургас, 8010, България

² УМБАЛ Бургас АД, Бул. Стефан Стамболов 73, 8000 Бургас, България

AIR QUALITY AND CHILD HEALTH

Stanislav Popov¹, Stella Naydenova¹, Elena Mollova¹, Alexander Dimitrov¹,
Daniel Petkov^{1,2}, Valentin Stoyanov^{1,2}

¹ Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

² UMHAT 73 Stefan Stambolov, 8000 Burgas, Bulgaria

Въведение: Детският организъм е най-податлив на отрицателното въздействие на вдишвания въздух. Последните години лекарите и еколозите обединяват своите усилия, за да изследват влиянието на концентрацията на фините прахови частици (ФПЧ) върху детското здраве и по-конкретно върху горните респираторни инфекции [2, 3].

Цел: Целта на изследването е анализ на влиянието на ФПЧ с размер 2,5 и 10 µm върху заболяемостта, като се отчете и влиянието и на относителната влажност на въздуха.

Материал и методи: Обект на изследването са амбулаторни данни за град Бургас за пациенти на възраст до 14 години и концентрациите на ФПЧ, които се задържат в горните дихателни пътища за период 2017 - 2021-ва г. За изследване на корелационната зависимост е използван методът за междукритериален анализ и по-конкретно Python, поради факта, че неговите статистически библиотеки са изчерпателни, популярни и широко използвани инструменти, които улесняват работата с данни, свързани с медицински изследвания.

Резултати: Коефициентът на корелация между ФПЧ10 и заболяемостта е 0,32, което показва умерена положителна корелация [1]. Не е същото обаче с ФПЧ2,5 и заболяемостта, където коефициентът е -0,42 (умерена отрицателна корелация). Измерената влажност на въздуха в града има по-висока положителна корелация (0,46) със заболяемостта. Вероятна причината е, че умерената влажност на въздуха подпомага физиологичната функция на носната лигавица да филтрира и неутрализира частици с размер над 10 µm, при което носят е важна бариера, възпрепятстваща преминаването им към долните дихателни пътища.

Заклучения: Установена е умерено положителна корелация между концентрацията на ФПЧ10 и заболяемостта на горните дихателни пътища (коефициент 0,32), която е в пряка зависимост с ежедневно отчитаното замърсяване на въздуха от съществуващите пунктове в града. Измерената влажност е с още по-висока положителна корелация (0,46), което може да се приеме като допълнителен фактор, водещ до настъпване на патологични изменения в носоглътката. Линеиният регресионен анализ с помощта на Pearson rank coefficient за ФПЧ2.5 и ФПЧ10 и заболяемостта показва, че стойностите на R2 са под 0,50 и за двете фракции, което може да се обясни с географски и демографски фактори. При добавяне на влажността на въздуха като параметър в многомерната регресия, стойности-те на R2 се повишават, което води до увеличаване на степента на надеждност на представените модели.

Ключови думи: ФПЧ, Линеен регресионен анализ, Горни дихателни пътища

Библиография:

1. Mirazchiyski B., Sotirova E., Bureva V. Investigation the Activity of Medical Institutions for hospital care in Bulgaria with the InterCriteria Analysis Method. Intelligent and Fuzzy

Systems. INFUS 2023. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 759. pp 63-70, Springer, Cham

2. Ангелов, Б. Терапевтични възможности при остър бронхиолит за деца до две годишна възраст, Дисертационен труд, 2023
3. Кетев К., Бошева М., Ангелов Б., Астматичен пристъп и бронхообструктивен синдром. Препоръки за поведение при някои спешни състояния в педиатрията. Медицински университет - Пловдив; ISBN: 978-619-237-084-8, 2021, 146 – 152.

E-mail address: stani_popov@yahoo.com, drvstoyanov@abv.bg, drpetkov@yahoo.com

ДЪРЖАВНАТА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА ГРИЖАТА ЗА ВЪЗРАСТНИТЕ ХОРА

Златка Димитрова

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас, 8010, България

STATE POLICY IN THE AREA OF CARE FOR ELDERLY PEOPLE

Zlatka Dimitrova

Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

Въведение: Проблемът за стареенето на населението не се подминава и от политиките в България. Качеството на живот и бедността, грижите за възрастни хора са отчетени като предизви-кателство в редица стратегически документи:

- Актуализирана национална стратегия за демографско развитие на население-нието в Република България 2012-2030 г.(Актуализирана национална стратегия за демог-рафско развитие на населението в Република България 2012-2030, 2023)

- Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване-2030 г. (Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване-2030 г., 2023)

- Стратегическа рамка на политиката за здравеопазване и дългосрочни грижи. Разработване на стратегическа и законодателна рамка за дългосрочната грижа. (Плана за действие за периода 2022-2027г. за изпълнение на националната стратегия за дългосрочна грижа, 2023)

- Проект за Национална цялостна стратегия за активен живот на възрастните хора в България 2019 – 2030г.; (Национална стратегия за активен живот на възрастните хора в България (2019 – 2030 г., 2023)

- Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България 2012-2030г. (Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора (2012-2030 г, 2023)

Цел: Целта на изследването е да се анализират политиките в областта на грижата за въз-растните хора.

Материал и методи: Обект на изследването са стратегически документи свързани с грижата за възрастните хора. Използван е контент-анализ на съдържанието като метод за изследване.

Резултати: Процесите на остаряване в България са започнали отдавна и се наблюдават с известни вариации в редица други страни. В този контекст е необходимо да се преразгледа отношението към растящата група на възрастните хора. Така както в продължение на живота си те са допринасяли за създаването на блага в обществото, така тези хора имат право да бъдат пълноправни потребители на благата, създадени от следващите поколения. От другата страна стоят възможностите на обществото да създава блага при ограничения потенциал от работна сила, поради очакваното свиване на населението в трудоспособна възраст. Тази дилема тук е разгледана в контекста на необходимостта семействата да полагат грижи за хората, които поради възраст или увреждане не могат да водят самостоятелен живот от една страна и от друга – необходимостта хората (и конкретно жените), които полагат неформални грижи да участват повече и пълноценно в платена заетост. Всичко това обуславя потребностите публичните политики да поемат част от тези грижи за да създадат условия за хората с потенциал, които остават в дома, за да се грижат за близки, да могат да отдават своя професионален принос в създаването на брутният вътрешен продукт чрез платен труд в сферата на своята квалификация. Това става още по-необходимо поради:

- намаляване на периодите в добро здраве, съчетано с увеличаване на очакваната продължителност на живота;
- добавяне на години живот именно в най-високите възрасти;
- по-широко разпространение на невъзможността за водене на самостоятелен живот;
- увеличаване на относителния дял понастоящем и в бъдеще на хората във висока възраст;
- емиграцията, която допълнително съдейства за нарастване броя на самотните стари хора в България, докато техните деца и внуци живеят извън страната.

Заклучения: Представени са някои основни тенденции за необходимостта от постоянна във времето, интегрирана социално-здравна система от социално здравни услуги за хората, които не могат да водят самостоятелен живот поради здравен проблем и/или при наличие на увреждане, както и за промоция на здравето на възрастните хора.

Ключови думи: здравни грижи, възрастни хора

Библиография:

1. Larsson, K. (2007). The social situation of older people—the National Report on Social Conditions in Sweden . International Journal of Social Welfare, Int J Soc Welf 16:203–218.
2. Malmberg, B. (2007). Demography and social development. International Journal of Social Welfare .
3. Актуализирана национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България 2012-2030. (n.d.). Retrieved from <https://www.president.bg/:https://www.president.bg/docs/1352302457.pdf>
4. Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора (2012-2030 г. (n.d.). Retrieved from <https://www.strategy.bg/https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=764>
5. Национална стратегия за активен живот на възрастните хора в България (2019 – 2030 г. (n.d.). Retrieved from <https://www.mlsp.government.bg/https://www.mlsp.government.bg/uploads/1/national-agieng-strategy-2019-2030.pdf>
6. Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване-2030 г. (n.d.). Retrieved from <https://www.strategy.bg/https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=1345>
7. НОИ. (2019). Актуарски доклад. Retrieved from https://nssi.bg:https://nssi.bg/wp-content/uploads/ActuarialReport_2019.PDF

8. Плана за действие за периода 2022-2027г. за изпълнение на националната стратегия за дългосрочна грижа. (n.d.). Retrieved from <https://www.strategy.bg>:
<https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=882>
9. Стратегия по заетостта 2021 – 2030 г. (n.d.). Retrieved from <https://www.strategy.bg>:
<https://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=1416>

E-mail address: dimitrova.zlatka@yahoo.com

АСЕПТИЧНА НЕКРОЗА НА ТАЗОБЕДРЕНА СТАВА С ПРЕДХОЖДАЩА ТУБЕРКУЛОЗА

Веселина Среброва-Кисьова¹, Ирина Момчева²

¹ Медицински факултет, Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас, 8010, България

² Университетска Многопрофилна Болница за Активно Лечение Бургас АД, Бул. Стефан Стамболов 73, 8000 Бургас, България

ASEPTIC NECROSIS OF THE HIP WITH PREEXISTING TUBERCULOSIS

Veselin Srebrova-Kisyova¹, Irina Momcheva²

¹ Medical Faculty, Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

² University Multiprofile Hospital for Active Treatment Burgas,
73 Stefan Stambolov, 8000 Burgas, Bulgaria

В съвременната медицинска наука тазовата болка има широка диференциална диагноза, но често в амбулаторната практика срещата с такъв пациент приключва с назначаване на аналгетична и противовъзпалителни терапия. При болни с водеща болкова симптоматика и негативна рентгенова находка е необходимо снемане на детайлна анамнеза, екзактен статус и по-задълбочено диагностично мислене.

Аваскуларната некроза е рядко, но инвалидизиращо заболяване. Профилактика в тези случаи към момента няма. За съжаление, когато заболяването е симптомно, единственото радикално лечение е ставното заместване. Публикувани са единични случаи на асептична некроза на бедрена глава във връзка с туберкулозна инфекция.

Представяме пациентка с остро настъпила болка в тазобедрената става, на фона на консумативен синдром и с предшестваща туберкулозна инфекция, датираща от преди 3 години. Диагностичното мислене бе в няколко насоки, включително реактивен артрит, ТБК коксит, паранеопластичен синдром, като назначените изследвания потвърдиха окончателна диагноза „Асептична некроза на дясна бедрена глава“. Заболяването представлява постепенна некроза, загуба на плътност и структура в главата на тазобедрената става. Ще бъде отдадено особено внимание на анамнестичните данни, физикалния статус както и на проведените инструментални изследвания. В конкретния случай пациентката бе насочена към ортопедична клиника за ставно заместване.

Keywords: асептична некроза, тазобедрена става

E-mail address: veselina.srebrova@gmail.com, iri_m@abv.bg

ВЛИЯНИЕТО НА β -CARYOPHYLLENE ОТ МАСЛО ОТ КОПАЙБА COPAIFERA OFFICINALIS ВЪРХУ ВЪЗПАЛИТЕЛНИ ПРОЦЕСИ

Елисавета Тодорова-Койнова, Яна Колева
Университет „Проф. д-р Асен Златаров“-Бургас, 8010, България

THE EFFECT OF β -CARYOPHYLLENE FROM COPAIFERA OFFICINALIS OIL ON INFLAMMATORY PROCESSES

Elisaveta Todorova-Koinova, Yana Koleva
Prof. Asen Zlatarov University, Burgas-8010, Bulgaria

Въведение: Етеричните масла са сложни смеси от различни органични съединения. Основната част от съединенията, които влизат в състава на етеричните масла, са от групата на терпените, които имат изопреноидна структура. Терпеноидите в етеричните масла са въглеводороди или техни кислородни производни – алкохоли, алдехиди, кетони, киселини, феноли, естери и лактони.

В състава на едно етерично масло обикновено влизат десетки различни съединения, но най-често едно от тях е основно и се съдържа в по-значително количество – понякога и над 50%. От етеричните масла досега са изолирани над 500 различни съединения.

Целта на настоящото изследване е да се изучат възможните въздействия на етеричното масло от копейба и в частност β -Caryophyllene, който е 45–65% в това масло.

Задачата на настоящата работа е да се проследи възможното въздействие върху възпалителни огнища.

Материал и методи: Материалът за експериментален анализ е натурално етерично масло от копейба. Методите: теоретични – QSAR и практическо наблюдение.

Резултати: Кариофиленът има химична формула $C_{15}H_{24}$ и принадлежи към класа на сескитерпените. Съединението се характеризира с бициклична пръстенова система с екзоциклична двойна връзка. За разлика от много други терпени, кариофиленът не съдържа никакви функционални групи като хидроксилни или карбонилни групи. Тази уникална структура го прави устойчив на окисление, което повишава стабилността му при използване в различни приложения.

Заклучение: Тази молекула предлага много терапевтични възможности, като противовъзпалителни, аналгетични и анксиолитични ефекти. Отвъд тези аспекти, изследванията, проведени в рамките на неврологичната сфера, потвърждават противовъзпалителните свойства, които се приписват класически на β -кариофилена в Сораїба маслото. Те също така изглежда разкриват завладяващи неврологични свойства. Независимо дали при конвулсивни модели на церебрална исхемия или други ексцитотоксични модели, β -кариофиленът в етеричното масло от копейба изглежда неизменно проявява значителен невропротективен ефект.

Етеричното масло от копейба все още е недооценено в света на клиничната ароматерапия.

Keywords: β -Caryophyllene, етерично масло, QSAR

E-mail address: ykoleva@btu.bg